

Załącznik nr 3

Do wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego

AUTOREFERAT

**przedstawiający opis kariery zawodowej, dorobku
oraz osiągnięć w pracy naukowo-badawczej**

DR DOMINIKA CHOROŚ-MROZOWSKA

KRAKÓW 2024

Spis treści

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe.....	2
2. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych.....	2
3. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce.....	3
3.1. Główne osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse	3
3.1.1. Tytuł osiągnięcia	3
3.1.2. Uzasadnienie podjęcia tematu badawczego	4
3.1.3. Cele, hipotezy i teza badawcza.....	6
3.1.4. Metody badawcze	8
3.1.5. Omówienie struktury i treści monografii.....	11
3.1.6. Uzyskane wyniki oraz możliwość ich wykorzystania.....	13
3.1.7. Wkład w dyscyplinę ekonomia i finanse.....	24
3.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse.....	26
3.2.1. Syntetyczna charakterystyka dorobku naukowego.....	26
3.2.2. Obszary prowadzonych badań.....	27
4. Informacja o istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej	40
4.1. Staże naukowe i współpraca z innymi ośrodkami.....	40
4.2. Inna aktywność naukowa.....	44
4.3. Udział w konferencjach naukowych.....	46
4.4. Projekty naukowo-badawcze.....	47
5. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę.....	50
5.1. Działalność w obszarze kształcenia i dydaktyki	50
5.2. Działalność organizacyjna.....	54
5.3. Popularyzacja nauki i współpraca z otoczeniem gospodarczym.....	57
6. Nagrody i odznaczenia.....	59
7. Bibliografia.....	60
Aneks nr 1....	61

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

03.2004	Dyplom magistra Egzamin magisterski zaliczony z wynikiem bardzo dobrym Kierunek: Stosunki międzynarodowe Specjalność: Handel zagraniczny
06.2005	Certyfikat LCCI potwierdzający znajomość języka angielskiego na poziomie „Level 3 English for Business”
06.2006	Zaświadczenie o ukończeniu Studium Pedagogicznego dla Asystentów Politechnika Krakowska (PK) im. T. Kościuszki, Centrum Pedagogiki i Psychologii (ukończenie z wyróżnieniem)
11.2013	Dyplom doktora nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie (UEK), Wydział Finansów Tytuł rozprawy: <i>Rola wymiany zagranicznej we wzroście gospodarczym Chin</i> Promotor: Prof. dr hab. Bogumiła Szopa Recenzenci: Prof. dr hab. Sławomir Bukowski Dr hab. Edward Molendowski, prof. UEK
03.2021	Certyfikat I Stopnia Tutora potwierdzający ukończenie szkolenia z zakresu tutoring

2. Informacja o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

10.2004 - 09.2008	Asystent w Instytucie Ekonomii, Socjologii i Filozofii Politechnika Krakowska
10.2008	Asystent w Katedrze Ubezpieczeń Wydział Finansów Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
11.2008 - 09.2013	Asystent w Katedrze Ekonomii Gospodarstwa Domowego Wydział Finansów Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
03.2014 - 11.2018	Adiunkt w Katedrze Ekonomii¹ Wydział Finansów i Prawa Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

¹ W 2010 r. nastąpiła zmiana nazwy Katedry, poprzednia nazwa Katedra Ekonomii Gospodarstwa Domowego.

12.2018 - 09.2019	Starszy wykładowca Katedra Ekonomii Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa ²
10.2019 - Nadal	Adiunkt Katedra Ekonomii Stosowanej ³ Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

3. Omówienie osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce

3.1. Główne osiągnięcie naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse

3.1.1. Tytuł osiągnięcia

Tytuł osiągnięcia naukowego

Współczesne relacje handlowe między Unią Europejską a Chinami w świetle liberalizacji i ujawnionych przewag komparatywnych

Opis bibliograficzny

D. Choroś-Mrozowska, *Współczesne relacje handlowe między Unią Europejską a Chinami w świetle liberalizacji i ujawnionych przewag komparatywnych*, PWE, Warszawa 2024, ss. 323, ISBN 978-83-208-2628-9

Recenzenci Wydawniczy

Dr hab. Ewa Cieślik, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

Dr hab. Artur Klimek, prof. Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

² Kolegium powstało w wyniku przekształceń organizacyjnych na UEK. Wcześniej funkcjonującą jednostką był Wydział Finansów i Prawa, który do 30 września 2016 r. nosił nazwę Wydziału Finansów.

³ W kwietniu 2024 r. nastąpiła zmiana nazwy Katedry, która wcześniej funkcjonowała jako Katedra Ekonomii.

3.1.2. Uzasadnienie podjęcia tematu badawczego

Chiny, a szczególnie ich powiązania gospodarcze ze światem, są przedmiotem moich badań już od prawie dwóch dekad. Jest to kraj szczególny, ponieważ jego rozwój gospodarczy łączy w sobie unikalną dynamikę wzrostu, która opiera się zarówno na wewnętrznych reformach, jak i globalnych powiązaniach handlowych. W ciągu zaledwie kilkudziesięciu lat Chiny przeszły drogę od gospodarki zamkniętej, opartej na rolnictwie, do jednego z kluczowych graczy na arenie międzynarodowej. Ich wpływ na światowy system handlu jest nie tylko rezultatem ogromnej skali produkcji i eksportu, ale także rosnącej roli w kształtowaniu globalnych procesów gospodarczych, zarówno w ramach instytucji międzynarodowych, jak i poprzez bilateralne relacje z innymi krajami.

Kraj ten jest szczególnie także ze względu na swoją zdolność do adaptacji i integracji w światowej gospodarce, co uczyniło go centralnym elementem wielu globalnych łańcuchów dostaw (GVC). Rola Chin w światowym handlu z każdym rokiem rośnie, a umiejętność łączenia elementów gospodarki planowanej z mechanizmami wolnorynkowymi przyciąga uwagę badaczy na całym świecie. Co więcej, państwo to stało się kluczowym partnerem handlowym dla wielu krajów i organizacji międzynarodowych, w tym Unii Europejskiej (UE), która dostrzega w Chinach zarówno istotnego partnera handlowego, jak i konkurenta w obszarze technologii i innowacji.

Zacieśnianie współpracy UE - Chiny, postępujące od przystąpienia Chin do Światowej Organizacji Handlu (WTO) w 2001 r., dostarczyło ChRL nowych możliwości na rynkach europejskich. Jednocześnie wzmocnienie relacji z Państwem Środka stanowi dla UE szansę na pobudzenie aktywności gospodarczej. Niemniej, mimo pozytywnych zmian w polityce handlowej Chin – takich jak obniżenie ceł i ułatwienie dostępu do rynku – w ostatnich latach relacje te napotkały istotne wyzwania, m.in. z powodu pandemii COVID-19, która zakłóciła globalne przepływy handlowe, i kontrowersyjnego stanowiska Chin wobec rosyjskiej agresji na Ukrainę.

W moich badaniach szczególny nacisk położyłam więc na współpracę handlową między UE a Chinami, zwłaszcza w kontekście przewagi komparatywnej i procesów liberalizacyjnych. Należy podkreślić, że koncepcja przewagi komparatywnej wywarła znaczący wpływ na kształtowanie polityki gospodarczej po II wojnie światowej, zwłaszcza w obszarze inicjatyw liberalizacji handlu pod patronatem Układu Ogólnego w Sprawie Ceł i Handlu (GATT) i WTO, projektów integracji regionalnej oraz jednostronnych reform handlowych. Te inicjatywy miały na celu eliminację barier handlowych i ułatwienie

dostosowań strukturalnych związanych z wymianą międzynarodową, umożliwiając krajom korzystanie z handlu opartego na przewadze komparatywnej. W obliczu współczesnych dynamicznych zmian na światowych rynkach, wzrostu mobilności transgranicznej czynników produkcji, idei, technologii, towarów i usług, a także istotnych przekształceń w kształtowaniu się handlu światowego, pojawiły się jednak wątpliwości dotyczące aktualności znaczenia przewagi komparatywnej. Warto się zastanowić, czy tradycyjne podejście koncentrujące się na zasobach krajowych nadal jest adekwatne wobec globalnie zintegrowanych rynków i dynamicznie ewoluujących technologii informatycznych. Istotne zmiany w strukturze handlu obserwowane w ostatnich dziesięcioleciach, jak i wzrost znaczenia Chin w wymianie światowej, nasuwają pytania dotyczące powiązań tych zmian z zasadą przewagi komparatywnej. Odpowiedź na nie wymaga zrozumienia, w jakim stopniu tradycyjne modele handlu oparte na tej zasadzie nadal adekwatnie wyjaśniają nowe realia globalnej gospodarki, uwzględniając mobilność czynników produkcji oraz szybko zmieniający się charakter handlu międzynarodowego. Istnieją również kontrowersje wokół politycznych implikacji teorii przewagi komparatywnej, takich jak wpływ polityki handlowej (w tym tariff celnych) na kształtowanie się tej przewagi. Chociaż korzystny wpływ liberalizacji handlu na zwiększenie jego wartości jest powszechnie akceptowany, to relacje między procesem liberalizacji a strukturą handlu stanowią bardziej złożony i wielowymiarowy obszar badawczy, którego interpretacja nie jest jednoznaczna (Klimczak, 2014; Molendowski & Klimczak, 2016).

Z drugiej strony złożone relacje między UE a Chinami w zakresie handlu, inwestycji oraz współpracy gospodarczej stanowią istotny element kształtujący współczesny krajobraz globalnych stosunków ekonomicznych. Wzrost współpracy między tymi dwiema potęgami gospodarczymi ma szansę na przyczynienie się do zwiększenia efektywności łańcuchów dostaw, jednocześnie wspierając rozwój i dobrobyt obu stron. Stosunki handlowe UE - Chiny są więc ważnym obszarem analizy, tym bardziej że od ponad dwóch dekad zarówno cała UE, jak i jej poszczególni członkowie w zdecydowanej większości, konsekwentnie odnotowują deficyty handlowe z Państwem Środka i nadal można obserwować pogłębianie się charakterystycznej dla tej wymiany asymetrii. Na forum UE oraz poszczególnych państw członkowskich toczy się więc intensywna debata dotycząca zaostrzenia polityki handlowej, której przejawem są m.in. inicjatywy wprowadzenia ceł na samochody elektryczne z Państwa Środka. Mimo tej retoryki - od czasu wstąpienia Chin do WTO - rosnącym dwustronnym przepływom handlowym towarzyszy obserwowane we wzajemnych relacjach usuwanie części barier handlowych, jak i redukcje ceł. Ze względu na ów postępujący proces liberalizacji handlu między krajami UE a ChRL wysoce prawdopodobna jest zmiana kształtowania się ich

specjalizacji eksportowej. Biorąc pod uwagę perspektywy, jakie może stwarzać wymiana zagraniczna z Państwem Środka, ze względu chociażby na skalę tamtejszego rynku, szczególnie w kontekście bogacenia się chińskiego społeczeństwa i szybkiego rozwoju gospodarki, analiza wzajemnych relacji handlowych wydaje się być szczególnie istotna. Uzyskane przeze mnie wyniki dostarczają argumentów wspierających ustalanie kierunków polityki handlowej krajów członkowskich UE wobec Chin, w szczególności w odniesieniu do towarów, na których warto się skoncentrować w celu poprawy ich bilansów handlowych. Wyniki analiz zaprezentowane w mojej monografii mogą być pomocne dla poznania charakteru wzajemnych relacji handlowych UE - Chiny, a tym samym przy budowie długoterminowej strategii handlowej, umożliwiającej podjęcie progresywnych działań w celu przewyciężenia jej dotychczasowych, negatywnych aspektów.

3.1.3. Cele, hipotezy i teza badawcza

W monografii podjęłam próbę weryfikacji determinant wpływających na kształtowanie się handlu⁴ między UE a ChRL. W ramach tego badania dokonałam kompleksowej analizy, której zakres obejmował następujące **główne cele badawcze**:

1. Ocena wpływu trwającej liberalizacji na przebieg ekspansji handlowej poszczególnych państw członkowskich UE na rynek chiński oraz, symetrycznie, Chin na rynek unijny.
2. Oszacowanie oddziaływania przewagi komparatywnej w odniesieniu do wybranych grup towarowych na przebieg eksportu z krajów członkowskich UE do Chin oraz z Chin do państw UE.

Osiągnięcie założonych głównych celów opracowania umożliwiła mi realizacja poszczególnych celów szczegółowych o charakterze **poznawczym, metodycznym i praktycznym**.

Cele o charakterze poznawczym

1. Określenie miejsca wolnego handlu i protekcyjizmu w doktrynie ekonomicznej i polityce gospodarczej z uwzględnieniem wybranych modeli wykorzystywanych w badaniach dotyczących handlu międzynarodowego (**rozd. 1**).

⁴ Termin „kształtowanie się” handlu odnosi do angielskiego wyrażenia *trade pattern* (w dosłownym tłumaczeniu: wzór/wzorzec handlu), w szerokim ujęciu oznaczającego kompleksową charakterystykę działalności handlowej danego kraju, obejmującą rodzaje towarów lub usług będących przedmiotem wymiany, partnerów, z którymi nawiązuje on relacje handlowe, oraz kierunek tych relacji (eksport/import). Jest to więc centralne zagadnienie badań w handlu międzynarodowym, zwłaszcza w kontekście tego, które konkretne towary lub usługi kraj powinien eksportować bądź importować.

2. Rozpoznanie głównych zasad teorii przewagi komparatywnej oraz identyfikacja jej potencjalnych ograniczeń w kontekście analizy współczesnych trendów handlowych (**rozd. 2**).
3. Rozpoznanie istniejących badań empirycznych wykorzystujących model grawitacji do analizy powiązań handlowych między krajami (**rozd. 2**).
4. Identyfikacja mechanizmów kształtujących wymianę handlową między UE a ChRL, ze szczególnym uwzględnieniem liberalizacji i przewag komparatywnych (**rozd. 3, 4, 5, 6 i 7**).
5. Zmierzenie dynamiki oraz rozpoznanie zmian w strukturze unijno-chińskiej wymiany handlowej (**rozd. 6**).
6. Weryfikacja przyjętych hipotez badawczych poprzez analizę danych statystycznych (7).

Cele o charakterze metodycznym

1. Wykorzystanie indeksu NRCA jako narzędzia pomiarowego w analizie kształtowania się handlu (**rozd. 7**).
2. Opracowanie metody badawczej umożliwiającej ocenę wpływu przewagi komparatywnej poszczególnych krajów UE na ich eksport do Chin (**rozd. 7**).
3. Opracowanie metody badawczej umożliwiającej ocenę wpływu przewagi komparatywnej Chin na ich eksport do krajów UE (**rozd. 7**).
4. Zastosowanie zmodyfikowanej wersji modelu grawitacyjnego do analizy handlu między UE a Chinami (**rozd. 7**).

Cele o charakterze praktycznym

1. Kompleksowe przedstawienie w ramach jednego opracowania teoretycznych podstaw handlu międzynarodowego, uwzględniające istotne koncepcje z obszaru liberalizacji handlu i protekcjonizmu oraz metodologii opartej na przewadze komparatywnej i modelu grawitacji, celem przeprowadzenia krytycznej analizy tych teorii (**rozd. 1, 2 i 7**).
2. Określenie, na jakiej sekcji produktów powinny skoncentrować się kraje UE, by przyczynić się do przezwyciężenia negatywnych tendencji w handlu z Chinami (**rozd. 7**).
3. Dostarczenie podstaw teoretycznych do budowania długoterminowej strategii handlowej UE wobec Chin opartej na analizie wyników handlowych i identyfikacji trendów (**rozd. 7**).

Hipoteza główna

Liberalizacja handlu przyczynia się do koncentracji przepływów handlowych w określonych regionach lub krajach, co wynika z różnic w przewadze komparatywnej. Ta ogólna hipoteza stanowiła punkt wyjścia dla monografii, w której skupiam się na zgłębianiu i konkretyzacji tych zależności w kontekście relacji handlowych między UE a Chinami.

Hipotezy szczegółowe

- I. Kształtowanie się handlu między UE a Chinami ulega dynamicznym zmianom w kontekście postępującej liberalizacji gospodarczej.
- II. Oddziaływanie przewagi komparatywnej na proces eksportu z krajów UE do Chin i z Chin do UE różni się w zależności od grup towarowych.

Teza badawcza

Od przystąpienia Chin do WTO następują zmiany w kształtowaniu się handlu między UE a ChRL stanowiące rezultat zmian przewag komparatywnych w różnych grupach towarowych oraz postępującej liberalizacji handlu.

Tabela 1. Schemat pracy

Teza badawcza			
Hipotezy	Hipoteza główna		
	Hipoteza szczegółowa I		Hipoteza szczegółowa II
Cele	Cel główny 1		Cel główny 2
Główne	Cel główny 1		Cel główny 2
Szczegółowe	Cel główny 1		Cel główny 2
Poznawcze	1 (R: 1)	3 (R: 2); 4 (R: 3, 4, 5, 6, 7); 5 (R: 6); 6 (R: 7)	2 (R: 2)
Metodyczne	4 (R: 7)		1; 2; 3 (R: 7)
Praktyczne	1 (R: 1; 2; 7); 2 (R: 7); 3 (R: 7)		

R – rozdziały monografii, w których realizowane są założone: teza badawcza, hipotezy i cele.

Źródło: opracowanie własne

Powyższy schemat (tabela 1) przedstawia relacje między kluczowymi założeniami monografii, takimi jak teza, hipotezy i cele badawcze, oraz ich powiązanie z poszczególnymi rozdziałami pracy. Został on opracowany zgodnie z podejściem metodologicznym opisanym przez K. Kucińskiego (2010), który wskazuje, że teza badawcza powinna stanowić rdzeń koncepcyjny, wokół którego formułowane są hipotezy jako jej rozwinięcie i operacyjne uszczegółowienie, a także cele badawcze umożliwiające ich weryfikację.

3.1.4. Metody badawcze

W monografii zastosowałam interdyscyplinarne podejście badawcze, wykorzystując metody zarówno z nauk społecznych, takich jak analiza polityki oraz teorii stosunków międzynarodowych, jak i z dziedziny ekonomii, obejmujące analizy danych ekonomicznych, modelowanie matematyczne czy metody statystyczne. W pierwszej części monografii zastosowałam model poznawczy oraz teoretyczny paradygmat handlu międzynarodowego, wynikające z systematycznych studiów literaturowych. W kolejnym etapie mojej analizy potwierdziłam wnioski, posługując się podejściem systemowym oraz przeprowadzając szczegółową weryfikację statystyczną, co nadało tej części pracy charakter nomotetyczny.

Dzięki zastosowanej metodzie mogłam w sposób holistyczny zgłębić złożone relacje między czynnikami gospodarczymi a decyzjami politycznymi w obszarze handlu UE⁵ - Chiny. Szczegółowy opis metodologii oraz realizacji poszczególnych etapów badania przedstawiono w załączonej tabeli nr 2.

Tabela 2. Wykorzystane metody badawcze i źródła danych

Struktura monografii	Cele szczegółowe	Metoda badawcza	Źródła danych
Cześć teoretyczna i przeglądowa	C. poznawcze: 1-3 C. praktyczny: 1	Metoda analizy i krytyki piśmiennictwa	Publikacje naukowe
Cześć empiryczna	C. poznawcze: 4-6 C. metodyczne: 1-4 C. praktyczne: 2-3	Metoda analizy piśmiennictwa i metoda badania dokumentów	Publikacje naukowe, teksty umów międzynarodowych i inne akty prawne, raporty organizacji międzynarodowych (UE, WTO, WB),
		Analiza danych zastanych	Bazy danych: WTO, WB, OECD Statistics on Trade in Value Added, Board of Governors of Federal Reserve System
		Analiza danych; badania panelowe; zmodyfikowane modele grawitacji estymowane metodą H-T z wykorzystaniem indeksów NRCA oraz indeksów taryfowych, statystyki opisowe	UN Comtrade Database, Tariff Analysis Online (TAO WTO), World Development Indicators (WDI WB), Centre d'Études Prospectives et d'Informations Internationales (CEPII)

Źródło: opracowanie własne

W pracy wykorzystałam w szczególności zmodyfikowaną wersję modelu grawitacyjnego, do którego wprowadziłam dodatkowe zmienne, takie jak m.in. indeks znormalizowanej ujawnionej relatywnej przewagi komparatywnej (*normalized revealed comparative advantage*, NRCA) oraz zmienne taryfowe. Równanie grawitacji jest regularnie wykorzystywane do analizy wpływu różnego rodzaju czynników na handel zagraniczny, a popularność tego modelu wynika z kilku powodów. Po pierwsze, międzynarodowe przepływy handlowe stanowią istotny aspekt relacji gospodarczych między krajami, co skutkuje rosnącym zapotrzebowaniem na zrozumienie typowych wzorców tych przepływów. Po drugie, liczne

⁵ W analizie uwzględniono dane dotyczące UE-28.

uznane publikacje naukowe (McCallum, 1995; Frankel, 1997; Rose, 2000; Eaton & Kortum, 2002; Anderson & van Wincoop, 2003) potwierdzają wiarygodność modeli grawitacyjnych. Jest to związane m.in. z ich zdolnością do prognozowania. Empiryczna weryfikacja równań grawitacyjnych dotyczących przepływów handlowych wskazuje na ich wysoką zgodność – na poziomie od 60% do 90% – zarówno z danymi zagregowanymi, jak i sektorowymi (Yotov i in., 2016).

W mojej pracy do pomiaru przewag komparatywnych analizowanych krajów wykorzystałam relatywnie nowe podejście w postaci wskaźnika NRCA, który ze względu na swoje właściwości stanowi bardziej ogólną i spójną miarę tego zjawiska. Indeks ten umożliwia dokonywanie porównań między krajami, towarami, a także w różnych okresach czasowych, będąc tym samym systemowym narzędziem oceny przewagi komparatywnej w przestrzeni i czasie. Przy użyciu NRCA możliwe jest nie tylko badanie dynamiki przewagi komparatywnej poprzez analizę szeregów czasowych, ale także prowadzenie porównań na poziomie krajowym za pomocą analizy danych panelowych (Yu i in., 2009). Z uwagi na zmiany we wzajemnej polityce handlowej pomiędzy krajami UE a ChRL, będące rezultatem w dużej mierze przystąpienia Chin do WTO, model grawitacji został przeze mnie zastosowany także do analizy oddziaływania taryf celnych – stanowiących główne narzędzie tej polityki – na ich wymianę bilateralną. Wprowadzenie indeksu NRCA oraz indeksów taryfowych zostało zainicjowane w związku z przewidywaniami, iż czynniki te mogą wywierać istotny wpływ na kształtowanie się handlu w poszczególnych krajach UE w wymianie z Chinami.

W celu oszacowania NRCA wykorzystałam dane handlowe na 2-cyfrowym poziomie dezagregacji HS, który składa się z 98 podpozycji/sektorów. Następnie dane te zostały przeze mnie pogrupowane, aby uzyskać 21 sekcji towarowych (aneks nr 1). Zastosowany poziom dezagregacji HS jest wykorzystywany przez wielu autorów przy badaniach przewag komparatywnych w handlu międzynarodowym (Szczepaniak, 2018; Saba & Shahid, 2022; Zhang & Sun, 2022), ponadto sam system ten jest stosowany przez Światową Organizację Celną przy obliczaniu należności celnych. Ze względu na dostępność danych taryfowych zastosowanie tej klasyfikacji ma uzasadnienie w zakresie przeprowadzonych badań, które skupiają się również na analizie stawek celnych odnoszących się do tego podziału.

W ramach moich badań przeanalizowałam model grawitacyjny, opierając się na danych panelowych oraz wykorzystując model z dekompozycją przestrzenną i czasową. Badania w pełnej próbie objęły ponad 24 tys. obserwacji. W procesie szacowania modelu w pierwszym etapie skorzystałam z metody najmniejszych kwadratów (MNK), która po analizie uzyskanych

wyników została jednak odrzucona. Następnie wykorzystałam estymator efektów stałych (*fixed effects*, FE), co pozwoliło na uwzględnienie nieobserwowalnej heterogeniczności indywidualnej oraz redukcję obciążenia endogenicznego. Jednakże z powodu ograniczeń związanych z koniecznością eliminacji współliniowości zmiennych objaśniających w konsekwencji – w świetle przeglądu literatury (Hausman & Taylor, 1981; Egger, 2000; Cieślik i in., 2009; Czarny & Folfas, 2011; Czarny & Śledziwska, 2012) – za najbardziej adekwatny uznałam estymator Hausmana-Taylora (H-T). Metoda H-T umożliwiła mi modelowanie ukrytej heterogeniczności indywidualnej. Rozróżnia ona zmienne objaśniające skorelowane i nieskorelowane z efektami indywidualnymi, co pozwoliło na dokładne oszacowanie wszystkich parametrów modelu grawitacyjnego. W kontekście estymacji założyłam, że efekty czasowe mogą wykazywać korelację ze zmiennymi objaśniającymi. Aby zaradzić temu problemowi, wzbogaciłam model o zmienne zero-jedynkowe, które umożliwiły bardziej precyzyjne dopasowanie modelu do rzeczywistości, uwzględniając potencjalną korelację między zmiennymi objaśniającymi a efektami czasowymi. W procesie estymacji parametrów modelu założyłam, że zmienne binarne (takie jak przynależność do strefy euro czy przebyte kryzysy), są rozpatrywane jako endogeniczne. Wynika to z faktu, że decyzja o włączeniu do systemu walutowego może być związana z czynnikami nieobserwowalnymi, które wpływają na handel (Cieślik i in., 2009). Podobnie jak przynależność do systemu strefy euro, także wystąpienie kryzysu może być powiązane z ukrytymi czynnikami ekonomicznymi wpływającymi na wymianę handlową. Oznacza to, że kryzysy mogą być zarówno przyczyną, jak i skutkiem nieobserwowalnych dynamik gospodarczych, wpływając na handel, co sprawia, że zmienna ta może być uznana za endogeniczną. Zastosowanie estymatora H-T umożliwiło mi ponadto uwzględnienie zmiennych utrzymujących stałe wartości w czasie (zmienna dystans), co stanowi istotny aspekt analizy grawitacyjnej.

3.1.5. Omówienie struktury i treści monografii

Na strukturę mojej monografii składają się treści objęte siedmioma rozdziałami, zaczynając od analizy teoretycznej, poprzez prezentację metody badawczej, aż do omówienia wyników i wniosków (część empiryczna).

Rozdziały **pierwszy** pt. *Wolny handel a protekcjonizm – teoretyczne podstawy analizy* i **drugi** pt. *Koncepcja przewagi komparatywnej oraz model grawitacji – wprowadzenie do metodologii* stanowią fundament do dalszej analizy empirycznej, dostarczając teoretycznych narzędzi i kontekstu potrzebnego do zrozumienia złożonych zjawisk związanych z handlem międzynarodowym.

W rozdziale **pierwszym** skoncentrowałam się na omówieniu teoretycznych fundamentów wolnego handlu i protekcjonizmu. Stanowi on refleksję nad relacjami między liberalizacją a protekcjonizmem w kluczowych teoriach handlu międzynarodowego. Pozwoliło mi to prześledzić, jak myśl ekonomiczna ewoluowała w kontekście podejścia do tych dwóch różnych polityk handlowych i ich potencjalnych skutków gospodarczych. Ze względu na tematykę monografii, w której centrum postawiłam kwestie przewagi komparatywnej, w rozdziale **drugim** przedstawiłam istotę tej koncepcji oraz różne podejścia i problemy metodyczne związane z jej pomiarem. W ostatniej części tego rozdziału podjęłam również próbę analizy modelu grawitacyjnego oraz jego wykorzystania w badaniach z dziedziny ekonomii międzynarodowej. Skoncentrowałam się na badaniu pochodzenia i rozwoju modelu, rozpoczynając od jego pierwotnej koncepcji aż po najnowsze zastosowania, zwłaszcza w kontekście tematycznym monografii. Szczególną uwagę poświęciłam więc jego implementacji do analizy taryf celnych oraz teorii przewagi komparatywnej. W **rozdziale** trzecim zatytułowanym *Unijno-chińskie stosunki polityczno-gospodarcze – rys historyczny* dokonałam szczegółowej analizy współpracy gospodarczej i politycznej między UE a Chinami, uznawanej za kluczowy element współczesnej polityki światowej. W celu pełnego zrozumienia wzajemnych zależności omówiłam w nim złożone relacje między UE a ChRL od ich zainicjowania w latach 70. XX w., poprzez przystąpienie Chin do WTO, aż do chwili obecnej. W rozdziale **czwartym** pt. *Polityka handlowa UE a wymiana z ChRL* przeprowadziłam analizę ewolucji unijnej polityki handlowej i inwestycyjnej od wczesnych lat istnienia EWG do czasów współczesnych, ze szczególnym uwzględnieniem stosunków z Chinami. Skoncentrowałam się na głównych instrumentach handlowych UE wobec Chin, z naciskiem na taryfy celne jako kluczowe narzędzie handlu, regulowane przez WTO, którego obie strony są członkami. W rozdziale tym zaprezentowałam ogólne tendencje w średnich stawkach taryfowych stosowanych przez UE wobec krajów trzecich, rzucając światło na zmiany polityczne i handlowe oraz ich wpływ na relacje handlowe z ChRL. W rozdziale **piątym** pt. *Chińska polityka handlowa w kontekście unijnym* opisałam chińską politykę handlową od momentu wstąpienia Chin do WTO aż po czasy współczesne. Co prawda ChRL wkroczyła na ścieżkę reform już pod koniec lat 70., jednak tym, co determinuje chińską politykę handlową w ostatnich dekadach, jest akcesja Państwa Środka do WTO i jego późniejsze członkostwo w tej organizacji. W analizowanym okresie Chiny znacząco zmieniły tę politykę oraz stosowane w niej narzędzia, co miało istotny wpływ m.in. na ich relacje handlowe z UE. W rozdziale tym – na zasadzie symetrii do rozdziału 4 – opisałam ramy prawne chińskiej polityki handlowej oraz jej instrumenty, ze szczególnym uwzględnieniem tych najbardziej istotnych w wymianie

handlowej z UE. Analiza historii polityki handlowej Chin różni się pod względem przyjętych ram czasowych w stosunku do tej dotyczącej UE (rozdział 4). Wynika to m.in. z odmiennego okresu członkostwa obu stron w WTO, a tym samym innych ram czasowych kształtowania się prawodawstwa determinującego ich wzajemne relacje handlowe w analizowanym okresie. W rozdziale **szóstym** zatytułowanym *Analiza unijno-chińskich stosunków gospodarczych – handel zagraniczny, bezpośrednie inwestycje zagraniczne i globalne łańcuchy wartości* skoncentrowałam się na analizie unijno-chińskich stosunków handlowo-ekonomicznych w kontekście ich roli w handlu światowym. W tej części pracy przedstawiłam dynamiczne zmiany w obrotach handlowych między UE a Chinami, analizując strukturę towarową wymiany i wzajemne bezpośrednie inwestycje zagraniczne. Omówiłam także rolę obu stron w GVC. Celem przeprowadzonej przeze mnie analizy było pełne zrozumienie współczesnych relacji gospodarczych między UE a Chinami.

W rozdziale **siódmym**, zatytułowanym *Ujawnione przewagi komparatywne oraz liberalizacja w unijno-chińskich stosunkach handlowych*, szczegółowo przedstawiłam metodologię badawczą, opisując zastosowane podejścia oraz narzędzia analityczne. Zaprezentowałam wyniki analizy ujawnionych przewag komparatywnych, koncentrując się na handlu zagranicznym między UE, jej państwami członkowskimi a ChRL. W tej części opracowania omówiłam również wyniki badań oraz sformułowane na ich podstawie wnioski, bazujące na rozszerzonym modelu grawitacji w kontekście unijno-chińskiej wymiany handlowej. Analiza skupiła się na czynnikach determinujących bilateralną wymianę handlową między UE a Chinami, z uwzględnieniem takich aspektów jak przewagi komparatywne, taryfy celne oraz inne kluczowe czynniki modelu grawitacji w handlu międzynarodowym.

3.1.6. Uzyskane wyniki oraz możliwość ich wykorzystania

W monografii opisałam zarówno zmiany zachodzące we wzajemnych relacjach ekonomiczno-handlowych między UE a Chinami, jak i praktyczne aspekty tej wymiany, na tle istotnych z perspektywy tematu pracy globalnych trendów i zmian w gospodarce światowej. Analiza przeprowadzona w ramach pierwszej, teoretycznej części opracowania umożliwiła mi pełną realizację wyszczególnionych **celów poznawczych (1-4)**, a mianowicie:

1. Analiza polityk wolnego handlu i protekcjonizmu umożliwiła określenie ich miejsca w doktrynie ekonomicznej i polityce gospodarczej (**cel 1**). Badania różnych modeli handlu i teoretycznych podejść do wymiany międzynarodowej ukazały, jak w warunkach konkurencji doskonałej i niedoskonałej interwencjonizm państwa czy strategiczna polityka handlowa mogą wpływać na kształtowanie przepływów handlowych, podnosząc przy tym argumenty zarówno za, jak i przeciw obu podejściom. W kontekście współczesnych

wyzwań globalizacji dyskusja ta zyskała nowy wymiar, analizując wpływ liberalizacji na procesy dezindustrializacji, zrównoważony rozwój oraz zdolność gospodarek do adaptacji do szybko zmieniających się warunków międzynarodowej konkurencji. Kwestie dotyczące wolnego handlu i protekcjonizmu były więc i nadal są przedmiotem intensywnej dyskusji prowadzonej również w ramach mojej monografii.

2. W monografii rozpoznałam główne zasady teorii przewagi komparatywnej oraz zidentyfikowałam jej potencjalne ograniczenia w kontekście analizy współczesnych trendów handlowych (**cel 2**). Badania wykazały, że klasyczny model D. Ricardo, zakładający statyczność gospodarki, laborystyczną teorię wartości i stałe koszty, nie odpowiada w pełni na wyzwania dynamicznych procesów gospodarczych, zmieniających się technologii oraz warunków handlowych. Model ten pomija kluczowe czynniki, takie jak kapitał, zasoby ludzkie czy technologia, które obecnie odgrywają istotną rolę w kształtowaniu przewagi komparatywnej, oraz nie uwzględniał wpływu instytucji i polityki handlowej na wymianę międzynarodową. Ograniczenia te oznaczają, że teoria przewagi komparatywnej, choć nadal użyteczna, wymaga rozszerzonego podejścia dla pełniejszej analizy współczesnych trendów handlowych, co też uczyniłam w mojej monografii.
3. W monografii przedstawiłam badania empiryczne wykorzystujące model grawitacyjny do analizy powiązań handlowych między krajami, co pozwoliło mi na rozpoznanie głównych obszarów jego zastosowania (**cel 3**). Analiza objęła m.in. wpływ odległości, wielkości gospodarek, kosztów transportu, barier handlowych oraz wzajemnych oddziaływań między krajami. Badania wskazały, że model grawitacyjny, dzięki swojej elastyczności, jest szeroko wykorzystywany w analizie zróżnicowanych aspektów międzynarodowego handlu, takich jak globalizacja, koszty handlu oraz wpływ różnych czynników na przepływy handlowe, dostosowując się do różnych ujęć teoretycznych.
4. W monografii zidentyfikowałam mechanizmy kształtujące wymianę handlową między UE a Chinami, z uwzględnieniem wpływu liberalizacji i przewag komparatywnych (**cel 4**). Badania wykazały, że relacje te ewoluowały pod wpływem czynników politycznych i gospodarczych, takich jak zimna wojna, rozwój chińskiej gospodarki oraz integracja Chin z gospodarką światową po przystąpieniu do WTO. Kluczowymi obszarami współpracy były umowy handlowe i strategiczne dialogi, które umożliwiły wzajemną wymianę oraz integrację, lecz jednocześnie ujawniły wyzwania, takie jak bariery pozataryfowe, ochrona własności intelektualnej i rosnący deficyt UE w handlu z Chinami. Współpraca ta pozostaje złożona – z jednej strony otwiera nowe możliwości gospodarcze, z drugiej

zaś wymaga kompromisów w kwestiach standardów, praw własności intelektualnej i otwartości rynków.

5. Chińska Inicjatywa Pasa i Szlaku (BRI), ogłoszona w 2013 r., znacząco wpłynęła na relacje handlowe między Chinami a UE, stwarzając nowe możliwości gospodarcze dzięki rozbudowie infrastruktury, która usprawniła konektywność i skróciła czas dostaw (**cel 4**). BRI przyczyniła się do zintensyfikowania współpracy UE - Chiny w obszarach handlu, inwestycji i finansów, jednak wzbudziła też obawy UE dotyczące transparentności, zrównoważonego rozwoju oraz standardów środowiskowych i pracowniczych. Dodatkowym wyzwaniem był brak jednolitego stanowiska wśród krajów UE, często z powodu sprzecznych interesów. W rezultacie BRI stało się ważnym, ale wymagającym dialogu elementem relacji między Chinami a UE.
6. Analiza relacji handlowych między UE a Chinami wykazała, że kluczowe czynniki polityczne i gospodarcze, takie jak członkostwo Chin w WTO oraz zasady taryfowe obu stron, istotnie wpłynęły na te stosunki (**cel 4**). Członkostwo Chin w WTO ułatwiło harmonizację taryf zgodnie z międzynarodowymi standardami, wspierając liberalizację handlu. UE stosowała stabilne taryfy i redukowała bariery dla wybranych produktów, pozostawiając jednak mechanizmy ochronne w kluczowych sektorach. Chiny stopniowo otwierały rynek, zwłaszcza dla produktów rolnych i przemysłowych, poprzez obniżenie taryf celnych. Obie strony stosowały zróżnicowane instrumenty polityki handlowej, dostosowując je do globalnych zmian rynkowych i strategicznych celów, co ukazuje złożoność i dynamikę ich wzajemnych relacji.

W drugiej – empirycznej – części opracowania skoncentrowałam się na przepływach handlowych między UE a Chinami (także na tle gospodarki światowej) oraz ich determinantach, co umożliwiło mi bardziej dogłębne osiągnięcie **celu 4**, jak i realizację pozostałych założonych **celów poznawczych (5 - 6)**. Analiza struktury i dynamiki handlu UE - Chiny stała się źródłem wiedzy dotyczącej przemian w globalnych relacjach gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem wpływu kryzysów i pandemii na kształtowanie się handlu (**cele poznawcze: 4 i 5**). Badania zmian w strukturze sekcji towarowych objętych wymianą dostarczyły informacji na temat kluczowych sektorów gospodarki, które odgrywały ważną rolę w bilateralnych relacjach handlowych. Kolejnym ważnym aspektem stosunków gospodarczych między analizowanymi podmiotami, stanowiącym podstawę wzajemnej wymiany handlowej, były ich powiązania inwestycyjne. W pracy szczególną uwagę poświęciłam ocenie wzajemnych unijno-chińskich BIZ. Dokonałam analizy, w jaki sposób kapitał przemieszczał się między tymi dwoma obszarami, co dostarczyło

informacji w zakresie ich powiązań gospodarczych i handlowych. W kontekście analizy współczesnych stosunków handlowych niezbędne było również uwzględnienie kwestii globalnych łańcuchów wartości. W tym celu w opracowaniu podjęłam problem roli Chin i UE w GVC, jak i ich wzajemnych zależności w ramach tych struktur. W tej części monografii przeprowadziłam również analizę przewag komparatywnych w handlu zagranicznym między krajami UE a Chinami, co pozwoliło mi zidentyfikować, jakie sektory gospodarki poszczególnych krajów UE uzyskiwały przewagę na rynku chińskim oraz w jakich sektorach to Chiny doświadczyły tego typu przewag na rynku unijnym. Analiza ta umożliwiła zdobycie wiedzy, jak przewagi te ewoluowały w czasie, co przyczyniło się do wyjaśnienia zmian w strukturze handlu między UE a Chinami. Badanie różnic w przewadze komparatywnej w ramach poszczególnych sekcji towarowych pozwoliło też na ocenę, w jaki sposób wpływały one na strukturę i intensywność wzajemnej wymiany. Dostarczyło to wiedzy na temat tego, które kraje UE i w jakich sektorach miały silniejszą przewagę komparatywną w kontekście wywozu do Państwa Środka. Zastosowanie w empirycznej części pracy rozszerzonego modelu grawitacji pozwoliło mi na identyfikację także innych – poza przewagą komparatywną – czynników wpływających na handel między UE a Chinami, głównie takich jak taryfy celne, PKB *per capita*, demografia, odległość geograficzna, przebyte kryzysy czy przynależność do strefy euro. Analiza modelu grawitacji dała mi możliwość uwzględnienia wielu czynników jednocześnie, co przyczyniło się do identyfikacji skomplikowanych zależności między różnicami w przewadze komparatywnej krajów UE a ich eksportem do Chin. Pozwoliła mi również ocenić, w jakim stopniu przewagi komparatywne determinowały kierunek i strukturę handlu, co z kolei umożliwiło pełniejsze zrozumienie wzajemnego kształtowania się wymiany, mechanizmów zmian w handlu, zidentyfikowanie jego trendów, a także weryfikację przyjętych hipotez badawczych (**cel poznawczy 6**).

Badania empiryczne – poprzedzone analizą teoretycznych fundamentów handlu międzynarodowego – przyczyniły się do realizacji założonych przeze mnie **celów metodycznych (1 - 4)**. Zastosowanie takiej konstrukcji pracy umożliwiło mi także skuteczną realizację jej **celów praktycznych (1 - 3)** poprzez dokonanie przekrojowej, krytycznej analizy teoretycznych podstaw handlu międzynarodowego, uwzględniającej główne koncepcje z obszaru wolnego handlu i protekcyjizmu, oraz zastosowanie metodologii opartej na przewadze komparatywnej i modelu grawitacji (**cel 1**). Przeprowadzone badania pozwoliły mi na identyfikację sektorów produktów, na których kraje UE powinny się skoncentrować w celu zmiany ich negatywnych tendencji handlowych w wymianie z Chinami (**cel 2**). Dostarczyły także podstaw teoretycznych do budowania długoterminowej strategii handlowej

UE opartej na analizie wyników handlowych i identyfikacji trendów oraz podejmowania skutecznych działań mających na celu przewyciężenie negatywnych tendencji w wymianie z Chinami (**cel 3**).

W świetle wniosków wynikających ze zrealizowanych badań możliwe było skuteczne osiągnięcie **głównych celów badań**. Analiza przeprowadzona przeze mnie w ramach monografii pozwoliła na weryfikację postawionej tezy badawczej poprzez osiągnięcie założonych głównych celów badawczych oraz potwierdzenie przyjętych hipotez. W kontekście dynamicznie zmieniającego się krajobrazu handlowego między UE a Chinami badanie dostarczyło istotnego wglądu w mechanizmy kształtujące wzajemne relacje handlowe obu regionów, z uwzględnieniem roli liberalizacji handlu oraz ewolucji przewagi komparatywnej w różnych grupach towarowych.

Pierwszy główny cel badawczy, polegający na ocenie wpływu liberalizacji na ekspansję handlową UE na rynek chiński i symetrycznie Chin do UE, został przeze mnie osiągnięty poprzez szczegółową analizę taryf celnych oraz trendów handlowych. Realizację tego celu umożliwiło mi m.in. zastosowanie modelu grawitacji, wzbogaconego o wskaźnik taryfowy, pozwalając na ilościowe uchwycenie wpływu zmian polityki taryfowej na handel UE - Chiny. Badanie wykazało, że procesy liberalizacyjne, jakie nastąpiły od wstąpienia Chin do WTO, miały wpływ na intensyfikację wymiany handlowej, ułatwiając wzajemny dostęp do rynków. Wskazuje na to m.in. intensyfikacja obrotów handlowych w zakresie poszczególnych sekcji towarowych między badanymi podmiotami obserwowana w przyjętym okresie badawczym. Jak wykazała analiza, w przypadku eksportu UE do Chin taryfy miały jednak zróżnicowany związek z unijnym wywozem w poszczególnych grupach produktowych. Szczególnie istotne statystycznie, ujemne wartości tego parametru w sekcjach V, VII, XI, XV, XVI świadczą, że wysokie bariery celne ograniczają eksport do Chin, podnosząc ceny końcowe i czyniąc produkty mniej konkurencyjnymi. Zidentyfikowałam jednak sekcje (II, IV i XIV), gdzie efekty taryfowe były istotne i dodatnie, co sugeruje, że w tych konkretnych kategoriach bariery te mogą słabo działać jako narzędzie ochrony chińskiego rynku. Może to wskazywać na stosunkowo niską elastyczność cenową popytu na te produkty w Chinach oraz na zdolność unijnych producentów do utrzymania konkurencyjności mimo obciążeń taryfowych poprzez adaptację oferty do specyficznych wymagań chińskiego rynku. Wprowadzenie wskaźnika taryfowego do modelu pozwoliło mi więc na kwantyfikację tych efektów, podkreślając potrzebę zrównoważonej polityki celnej, która wspierałaby wymianę handlową, nie tworząc przy tym nadmiernych barier. Analiza zależności między unijnymi taryfami a chińskim eksportem do UE pozwoliła wskazać na istotność taryf w 11 sekcjach, co świadczy o tym, że bariery celne mogą

być powiązane z konkurencyjnością chińskich produktów na rynku unijnym. Z jednej strony ujemne wartości tego wskaźnika w większości tych sekcji sugerują, że wysokie cła mogą hamować import z Chin. Z drugiej – dodatnie w trzech sekcjach – mogą wskazywać na odporność ich eksportu na wzrost taryf, co świadczy o znaczeniu tych produktów dla konsumentów europejskich. Istotność taryf jako czynnika związanego z eksportem w wymianie UE - Chiny w wielu sekcjach produktowych podkreśla znaczenie polityki handlowej i taryfowej w kształtowaniu międzynarodowych przepływów handlowych. Ujemna wartość tego wskaźnika w większości grup towarów wskazuje na ryzyko związane z protekcjonizmem i jego potencjalne hamujące oddziaływanie na handel. Z kolei dodatnia w wybranych sekcjach wskazuje na złożone skutki polityki taryfowej. Analiza taryf ujawnia więc skomplikowaną naturę wpływu liberalizacji i polityki taryfowej na handel międzynarodowy, demonstrując, jak odpowiednie, sektorowe dostosowanie barier celnych może wspierać wzrost przepływów handlowych.

Drugi główny cel badawczy, zakładający oszacowanie oddziaływania przewagi komparatywnej na handel, został przez mnie zrealizowany drogą implementacji oraz analizy wskaźnika NRCA i modelu grawitacji. Wyniki wskazują na ewolucję przewagi komparatywnej, której dynamika znacząco wpłynęła na kształtowanie się struktur handlowych, potwierdzając adaptacyjność UE i Chin do zmieniających się warunków globalnej gospodarki.

Weryfikacja hipotez badawczych

Przeprowadzone przeze mnie badania dostarczają dowodów na poparcie **hipotezy głównej**, zgodnie z którą liberalizacja handlu przyczynia się do koncentracji przepływów handlowych w określonych regionach lub krajach, co wynika z różnic w przewadze komparatywnej. W badaniach szczególnie nacisk położyłam na okres charakteryzujący się intensyfikacją procesów liberalizacyjnych w handlu UE - ChRL związanych z przystąpieniem Chin do WTO i stopniowym dostosowywaniem się do reguł tej organizacji, co miało wpływ na ich politykę handlową wobec UE i *vice versa*. Analiza ewolucji wielkości i struktury wymiany UE - Chiny oraz zmian wskaźnika NRCA UE, a także wyników uzyskanych z zastosowania modelu grawitacji demonstruje, jak procesy liberalizacyjne wpłynęły na koncentrację handlu w sektorach, w których obie strony posiadały przewagi komparatywne, co potwierdza główną hipotezę opracowania. Dla UE obrazują to podstawowe unijne sektory eksportowe, takie jak maszyny i urządzenia mechaniczne (XVI) oraz środki transportu (XVII), które w analizowanym okresie były domeną unijnego eksportu do Chin, charakteryzując się jednocześnie bardzo wysokimi wartościami wskaźnika NRCA. Co istotne, kraje uzyskujące najwyższe wartości wskaźnika NRCA w tych kategoriach, takie jak Niemcy, dominowały

też w strukturze unijnego eksportu do Chin. Dane empiryczne wskazują jednak na stopniowy spadek łącznego udziału tych sektorów w unijnym wywozie do Państwa Środka. Odzwierciedla to zmiany obserwowane w ramach sekcji XVI, w której po 2014 r. UE traciła relatywnie silną przewagę komparatywną utrzymywaną od 2001 r. W badanym okresie można było zaobserwować natomiast wzrost udziału produktów chemicznych (VI) w strukturze unijnego eksportu do Chin. Dobra z tej kategorii odnotowały po 2008 r. wzrost przewagi komparatywnej, a wartość parametru NRCA UE uzyskana z modelowania grawitacyjnego była dodatnia i istotna statystycznie. Analogiczny wzrost udziału odnotowała także sekcja XVIII (przemyśle i aparatura), w której UE konsekwentnie od 2013 r. wzmacniała swoją przewagę komparatywną. W sektorze rolnym liberalizacji handlu towarzyszyły dodatnie, istotne statystycznie wartości parametru NRCA UE (sekcje I–III; model grawitacji) oraz wzrost udziału towarów z tych sekcji w strukturze unijnego eksportu do Chin. Można przypuszczać, że wprowadzone reformy, takie jak ograniczenie wsparcia krajowego i zwiększenie dostępu do rynku, sprzyjały wykorzystaniu przewagi komparatywnej krajów UE w produkcji rolniczej, co pozwoliło na zwiększenie ich specjalizacji i handlu w tym segmencie. Chiny w analizowanym okresie doświadczyły wzrostu eksportu maszyn i środków transportu (XVI i XVII) do UE, co odzwierciedla ich rozwój technologiczny i przewagę komparatywną w tych branżach. Potwierdza to wzrost wartości indeksu NRCA Chin w tych sekcjach oraz dodatnia, istotna statystycznie wartość wskaźnika NRCA dla Chin uzyskana z implementacji modelu grawitacji. W analizowanym okresie odnotowałam także wzrost udziału produktów chemicznych (VI) w strukturze chińskiego eksportu do UE. W przypadku tego sektora uzyskałam istotną, dodatnią wartość parametru NRCA ChRL, natomiast ujemną dla taryf. Rosnąca wartość indeksu NRCA dla chińskiego eksportu w sektorach zaawansowanych technologicznie świadczy o wzmacnianiu przewagi komparatywnej Chin. To umocnienie jest najprawdopodobniej bezpośrednim efektem liberalizacji handlu, która – eliminując bariery – umożliwia Chinom koncentrację wysiłków eksportowych w obszarach, w których posiadają one znaczące atuty technologiczne. Podobnie jak w przypadku dóbr zaawansowanej technologii Chiny posiadają również przewagę komparatywną w produkcji tekstyliów i obuwia, co jest wynikiem wciąż względnie niskich kosztów pracy i rozwiniętej infrastruktury produkcyjnej. Jak wykazała analiza modelu grawitacji, sekcje te są też bardzo wrażliwe na zwiększanie taryf celnych. Podczas gdy sektory technologiczne zyskują na znaczeniu, tradycyjne obszary przewagi, takie jak produkcja tekstyliów i obuwia, doświadczają spadku. Wynika to z globalnych trendów oraz adaptacji struktury gospodarczej Chin do nowych warunków konkurencyjnych, gdzie niskie koszty pracy ustępują miejsca innowacjom jako głównemu

czynnikowi konkurencyjności. Kryzysy, takie jak np. pandemia COVID-19, ujawniły też ryzyka związane z nadmierną zależnością od jednego źródła importu. W odpowiedzi na to przedsiębiorstwa z UE dążyły do dywersyfikacji swoich dostawców, co skutkowało zmianą koncentracji przepływów handlowych. Obrazuje to, że liberalizacja, choć może skłaniać do koncentracji, umożliwia również szybką adaptację i zmianę kierunków handlowych w odpowiedzi na globalne zmiany gospodarcze. Integracja produkcji UE i Chin w globalne łańcuchy wartości świadczy o tym, że liberalizacja może prowadzić do koncentracji przemysłowej i handlowej w tych regionach świata, które są najbardziej konkurencyjne w określonych sektorach. Wyniki badań wskazują więc, że procesy liberalizacyjne, mimo że zasadniczo sprzyjają koncentracji handlu w obszarach największych przewag komparatywnych, jednocześnie mogą prowadzić do znaczących zmian w strukturze handlowej pod wpływem globalnych trendów ekonomicznych i technologicznych. Można też zauważyć, że ich wpływ w dużej mierze zależy od specyfiki analizowanego sektora. Ograniczenie znaczenia dominujących kategorii eksportowych UE do Chin, równoległe z nasilającą się rolą nowych grup produktów, takich jak chemikalia czy produkty rolne, wraz z analogicznymi zmianami w strukturze eksportu Chin (gdzie sekcje XVI i XVII zyskują na znaczeniu kosztem tekstyliów i obuwia), świadczy o dynamicznej adaptacji przewag komparatywnych w odpowiedzi na ewolucję warunków rynkowych i politycznych.

Analiza wyników uzyskanych za pomocą modelu grawitacyjnego szacowanego metodą H-T w odniesieniu do wymiany handlowej między krajami UE a Chinami dostarcza istotnych dowodów, które pozwalają na weryfikację **szczegółowych hipotez przyjętych w monografii**. Analiza modelu grawitacji wykazała, że dynamiczne zmiany w postaci postępującej liberalizacji, obserwowane od wstąpienia Chin w struktury WTO, mogły mieć znaczący wpływ na kształtowanie się handlu między UE a Chinami. Badania dowodzą, że zanikanie barier handlowych, szczególnie w wybranych sektorach, powinno sprzyjać specjalizacji i zwiększać przepływy handlowe w obszarach przewagi komparatywnej, co pozwoliło pozytywnie zweryfikować **I hipotezę szczegółową**. W odniesieniu do **hipotezy II** należy podkreślić, że w przypadku UE zmienna reprezentująca przewagę komparatywną miała istotny i pozytywny związek z jej eksportem do Chin w aż 16 z 21 analizowanych sekcji produktowych. Wskazuje to, że UE posiada wyraźne przewagi komparatywne w wielu sektorach, co przekłada się na zwiększoną intensywność eksportu w tych obszarach. Chiny natomiast wykazują silne przewagi komparatywne w szerokim zakresie produktów, od surowców po zaawansowane technologicznie towary, co znajduje odzwierciedlenie w istotnej i pozytywnej zależności między parametrem NRCA ChRL a ich eksportem do UE

w licznych sekcjach (14). Z drugiej strony ujemne wartości NRCA w części kategorii produktów wskazują na sektory, w których konkurencyjność Chin może być mniejsza, co może przekładać się na ograniczenie ich wywozu do UE. Badania dowodzą więc, że oddziaływanie przewagi komparatywnej na proces eksportu i importu między UE a Chinami różni się w zależności od analizowanych grup towarowych, co potwierdza **II hipotezę szczegółową**. W szczególności zidentyfikowane sektory o silnej przewadze komparatywnej UE odpowiadały za zwiększony eksport do Chin i *vice versa*.

Weryfikacja tezy badawczej

Na podstawie wyników badań i osiągniętych celów można potwierdzić główną tezę badawczą, zakładającą, że od wstąpienia Chin do WTO następują zmiany w kształtowaniu się handlu między UE a Chinami stanowiące rezultat ewolucji przewag komparatywnych w różnych grupach towarowych oraz postępującej liberalizacji handlu. Dane empiryczne, w tym szczegółowa analiza przepływów handlowych, wskaźników przewagi komparatywnej i danych uzyskanych z aplikacji modelu grawitacji, wskazują na wzrost znaczenia Chin jako partnera handlowego UE oraz na zmiany w strukturze i intensywności wymiany handlowej. Dowodzą tego następujące obserwacje:

1. Zmienne NRCA w wielu sekcjach wskazują na istotny statystycznie związek między przewagą komparatywną a obrotami handlowymi UE - Chiny. Zmiana tej przewagi na przestrzeni lat, częściowo jako wynik liberalizacji handlu, może tłumaczyć przesunięcia w strukturze eksportu i importu między UE a ChRL. To sugeruje, że obie strony adaptują się do zmieniających się warunków globalnego rynku, co jest spodziewanym efektem liberalizacji.
2. W wielu sekcjach towarowych obserwuje się istotny statystycznie, negatywny związek między taryfami celnymi a obrotami handlowymi. Oznacza to, że stopniowe obniżanie taryf celnych, wynikające ze zobowiązań w ramach WTO, powinno ułatwić wymianę handlową poprzez obniżenie kosztów importu i eksportu, co jest zgodne z oczekiwaniami wynikającymi z procesu liberalizacji.
3. Zmienna PKB *per capita* zarówno UE, jak i Chin w większości sekcji wykazuje istotny statystycznie związek z wzajemnymi obrotami handlowymi, co sugeruje, że wzrost gospodarczy po obu stronach zwiększał handel. W kontekście liberalizacji handlu wzrost PKB *per capita* może być postrzegany jako wynik większego otwarcia na handel międzynarodowy oraz lepszego wykorzystania przewagi komparatywnej.

4. Brak statystycznej istotności zmiennej dystans na wymianę UE - Chiny może wskazywać, że efekty liberalizacji, takie jak redukcja barier taryfowych, pomagają przezwyciężyć tradycyjne bariery geograficzne i ekonomiczne.
5. Analiza danych uzyskanych z modelowania wskazuje jednak na złożoność procesu liberalizacji, który niekoniecznie wpływa równomiernie na wszystkie sektory gospodarki, a zmiany w przewadze komparatywnej mogą mieć różne skutki dla różnych grup towarowych.
6. Wyniki przeprowadzonej analizy wskazują także na inne czynniki determinujące tendencje w handlu między UE a Chinami. Warto podkreślić, że inwestycje w technologię i rozwój sektorów o wysokiej wartości dodanej pozwoliły Chinom na zwiększenie konkurencyjności ich eksportu. To z kolei umocniło pozycję Chin jako czołowego partnera handlowego UE i przyczyniło się do wzrostu ich eksportu do Europy, pogłębiając deficyt handlowy UE.

Wyniki badań zaprezentowane w niniejszej monografii potwierdzają, że weryfikacja postawionych na wstępie hipotez i tezy badawczej przyniosła kompleksowe wnioski dotyczące determinantów kształtowania się handlu między UE a Chinami. Badanie to przyczynia się do lepszego zrozumienia mechanizmów kształtujących współczesne relacje gospodarcze między tymi dwoma kluczowymi aktorami na arenie międzynarodowej, wskazując jednocześnie na obszary wymagające dalszych analiz w kontekście ciągłych zmian w globalnym środowisku handlowym.

Wymiar aplikacyjny

Sformułowane na podstawie prezentowanych w monografii wyników badań wnioski mają również wymiar aplikacyjny. Przedstawione analizy są istotne dla kształtowania polityki handlowej UE oraz jej poszczególnych państw członkowskich wobec Chin, szczególnie w kontekście narastającej asymetrii w bilansach handlowych tych podmiotów. W oparciu o przedstawione wyniki sugerowane są następujące rekomendacje: UE powinna prowadzić spójną i zintegrowaną strategię wobec Państwa Środka, na stabilnych i przejrzystych zasadach dla wszystkich jej członków. Ważne, aby realizowana była strategiczna polityka handlowa, uwzględniająca wzajemną zależność eksportu i inwestycji bezpośrednich oraz to, że kraje unijne uzyskujące wysokie wartości indeksu NRCA na rynku chińskim często wykazywały specjalizację w sektorach o znaczącym udziale krajowej wartości dodanej, innowacyjności i zaawansowanej technologii. Kluczowym elementem tej strategii powinna być promocja inwestycji bezpośrednich, ze szczególnym uwzględnieniem branż kapitałochłonnych. Jak wykazała implementacja modelu grawitacji i analiza NRCA, UE posiada istotną przewagę komparatywną w sektorach o wysokim zaawansowaniu technologicznym, takich jak przemysł

chemiczny oraz produkcja maszyn i urządzeń mechanicznych. W związku z tym skoncentrowanie się na eksporcie produktów z tych branż stwarza potencjał do zwiększenia wartości dodanej w handlu z Chinami, jednocześnie wspierając innowacyjność i *know-how* europejskiego przemysłu. UE powinna dążyć też do dalszego ułatwiania dostępu do rynku chińskiego poprzez negocjacje handlowe, zwłaszcza w konkretnych strategicznych sektorach. Powinno się to przyczynić do wzrostu jej eksportu i zwiększenia przewagi komparatywnej w tych grupach produktowych. Z drugiej strony w nadchodzących dekadach ze względu na zmiany w chińskiej gospodarce, wzrost zamożności chińskiego społeczeństwa oraz rosnącą rolę konsumpcji w tworzeniu PKB można spodziewać się też umocnienia znaczenia dóbr konsumpcyjnych w strukturze chińskiego importu, co stwarza jednocześnie szansę dla unijnych dostawców tego typu towarów. Sektor luksusowych towarów konsumpcyjnych, w tym moda, wyroby skórzane, czy przedmioty kolekcjonerskie tradycyjnie charakteryzuje się silną przewagą komparatywną w UE. Konsumenci chińscy coraz częściej poszukują produktów o wysokiej jakości i renomowanych marek, co UE może wykorzystać, promując eksport towarów luksusowych. UE posiada bowiem przewagę w produkcji towarów i usług wysokiej jakości, które są cenione na rynku chińskim. Skupienie się na nich może przynieść wzrost wartości eksportu. Strategie adaptacji produktów do preferencji chińskich konsumentów, zwłaszcza w sektorach luksusowych i technologicznych, mogą zwiększyć popyt na europejskie towary. Wobec dużego potencjału, jaki może przynieść wzajemna współpraca handlowo-inwestycyjna, UE powinna skoncentrować się na zmniejszeniu ryzyka związanego z zależnością od Chin, zamiast dążyć do całkowitego odcięcia się od chińskiego eksportu. UE powinna ograniczyć strategiczną zależność od Państwa Środka w obszarach kluczowych, takich jak surowce krytyczne, półprzewodniki, zdrowie, technologie cyfrowe i żywność. Jednocześnie w kontekście rosnącej roli GVC w światowym handlu UE i Chiny mają potencjał do dalszego wzmocnienia swoich wzajemnych powiązań. Zarządzanie i dostosowywanie się do zmieniających się warunków w GVC powinny być więc traktowane jako jeden z kluczowych elementów strategii handlowych obu stron. Optymalne wykorzystanie potencjału łańcuchów dostaw może przyczynić się do odwrócenia negatywnych tendencji handlowych UE - Chiny, wzrostu gospodarczego, innowacji i globalnej stabilności. Na podstawie uzyskanych wyników można wnioskować, że wzajemna współpraca i celowana polityka handlowa w strategicznie wybranych sektorach powinny przyczynić się do zwiększenia konkurencyjności obu gospodarek. Warto podkreślić, że proces przekształcania geografii globalnych łańcuchów dostaw może wymagać czasu, a UE powinna się skoncentrować na redukcji ryzyka, utrzymując równocześnie umiarkowaną współzależność gospodarczą z Chinami.

3.1.7. Wkład w dyscyplinę ekonomia i finanse

Opracowana monografia stanowi cenny wkład w rozwój wiedzy o współczesnych wyzwaniach i mechanizmach handlu międzynarodowego, szczególnie w kontekście relacji handlowych pomiędzy Unią Europejską a Chinami. Przedstawione badania nie tylko systematyzują dotychczasowy dorobek naukowy w tej dziedzinie, lecz także znacząco poszerzają i pogłębiają zrozumienie tych relacji gospodarczych. Praca dostarcza nowych perspektyw badawczych oraz wnosi istotny wkład do rozwoju dyscypliny ekonomii i finansów, co można przedstawić w następujących punktach:

Po pierwsze, systematyzacja istniejącego dorobku naukowego w obszarze wybranych polityk handlowych oraz teorii handlu międzynarodowego stanowi istotny wkład w rozwój badań nad relacjami handlowymi. W monografii dokonano szczegółowej klasyfikacji i analizy teorii związanych z wolnym handlem i protekcjonizmem, a także nowych koncepcji liberalizacji. Dzięki temu możliwe było zidentyfikowanie kluczowych trendów i luk w literaturze, co pozwala na bardziej kompleksowe podejście do badania współczesnych realiów gospodarczych.

Po drugie, przeprowadzona została ocena wybranych instrumentów polityki handlowej oraz teorii handlu międzynarodowego. Ocena ta skupiła się na skuteczności instrumentów, takich jak taryfy celne, i ich wpływu na międzynarodowe przepływy handlowe. Analizując ich praktyczne zastosowanie, w pracy wskazano na ograniczenia istniejących narzędzi i teorii, oferując nowe perspektywy, które mogą być pomocne w formułowaniu efektywniejszych strategii handlowych.

Po trzecie, symetryczna analiza handlu pomiędzy krajami Unii Europejskiej a Chinami, oparta na zróżnicowanych strukturach gospodarczych, dostarcza pełniejszego obrazu wzajemnych relacji handlowych. Zastosowanie tego podejścia pozwala na bardziej kompleksową ocenę specyfiki handlu, podkreślając asymetrię w relacjach i umożliwiając dokładniejsze zrozumienie wyzwań i szans wynikających z tej współpracy.

Po czwarte, monografia wnosi innowację poprzez rozszerzenie zakresu badawczego o analizę jednoczesnego wpływu procesów liberalizacji oraz przewagi komparatywnej (z wykorzystaniem indeksu NRCA) na wymianę handlową między Unią Europejską a Chinami. Taka synteza różnych perspektyw badawczych oferuje nową jakość w analizie międzynarodowych stosunków handlowych i pozwala na lepsze zrozumienie mechanizmów rządzących współczesnym handlem międzynarodowym.

Po piąte, zastosowanie zmodyfikowanego modelu grawitacyjnego stanowi istotny wkład do metodologii badań w ekonomii międzynarodowej. Wykorzystanie tej zaawansowanej

metody pozwoliło na uwzględnienie dodatkowych zmiennych, takich jak przewaga komparatywna i taryfy celne, co znacząco podnosi precyzję analizy wzorców handlu między UE a Chinami.

Po szóste, praca rozszerza i systematyzuje wiedzę na temat międzynarodowych relacji handlowych na podstawie przeprowadzonych badań empirycznych. Wyniki tych badań dostarczają nowych, praktycznych wniosków, które mogą służyć jako podstawa do dalszych badań oraz formułowania polityki handlowej w stosunku do Chin w kontekście zmieniających się globalnych realiów gospodarczych.

W kontekście analizy kształtowania się handlu istnieje znacząca liczba badań wykorzystujących modele grawitacyjne, szczególnie w odniesieniu do przepływów handlowych między państwami. Jednakże - w dostępnej literaturze - brak jest badań, które łączyłyby podejście oparte na przewadze komparatywnej z analizą wykorzystującą indeksy taryfowe w ramach jednego modelu. Takie zintegrowane podejście wydaje się więc unikatowe i wskazuje na istniejące luki badawcze, co uzasadnia potrzebę dalszej eksploracji w tym zakresie. Innowacyjność rozważań prowadzonych w mojej monografii wynika również z zastosowania nowoczesnych wskaźników, takich jak NRCA, które eliminują ograniczenia tradycyjnych miar przewagi komparatywnej. Należy zaznaczyć, że mimo iż zastosowany przeze mnie indeks NRCA ma pewne ograniczenia, jest niezawodnym i spójnym narzędziem do ujawniania wzorców specjalizacji w różnych krajach. Poznanie ich umożliwi natomiast ocenę wyników handlowych danego obszaru, jak i identyfikację jego słabych i mocnych stron, a tym samym perspektyw ekspansji eksportowej. Poprzez identyfikację przewagi komparatywnej i jej potencjału wzrostu w podziale na sektory dla krajów UE i Chin możliwe jest przedstawienie bardziej konstruktywnych argumentów dotyczących unijnej polityki handlowej, która ma kluczowe znaczenie w ograniczaniu negatywnych tendencji w handlu z Chinami. Włączenie NRCA i taryf celnych do zmodyfikowanego modelu grawitacji oraz ich analiza na poziomie sektorowym pozwala więc na bardziej kompleksowe uchwycenie wpływu tych czynników na handel między krajami UE a Chinami. Możliwość praktycznego zastosowania tych rozważań polega na dostarczeniu narzędzi analitycznych umożliwiających bardziej precyzyjne i realistyczne określenie przewag komparatywnych, co pozwala na optymalizację strategii handlowych. Uzyskane wyniki mogą więc zostać wykorzystane do lepszego kształtowania polityk handlowych UE i dostosowania ich do zmieniających się warunków rynkowych, co powinno przyczynić się do zwiększenia efektywności handlu, poprawy bilansów handlowych i wzmocnienia pozycji konkurencyjnej na globalnym rynku.

3.2. Pozostałe osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład autora w rozwój dyscypliny ekonomia i finanse

3.2.1. Syntetyczna charakterystyka dorobku naukowego

Mój dotychczasowy dorobek naukowy obejmuje 48 publikacji. Poza autorstwem monografii, która została szczegółowo omówiona w poprzednim punkcie autoreferatu i stanowi moje główne osiągnięcie naukowe, jestem autorką dwóch innych monografii. Pierwsza z nich to zmodyfikowana i zaktualizowana wersja mojej rozprawy doktorskiej, natomiast druga to monografia wieloautorska. Ponadto jestem współautorką 12 innych monografii naukowych (w tym jednej złożonej do wydawnictwa). Dodatkowo pełniłam funkcję współredaktorki dwóch monografii naukowych (jedna w trakcie procesu wydawniczego). Jestem autorką bądź współautorką 24 rozdziałów w monografiach, z czego trzy są aktualnie w procesie wydawniczym. Moje publikacje obejmują także 19 artykułów w czasopismach naukowych, z których 13 zostało opublikowanych w języku angielskim, a jeden w języku ukraińskim. Syntetyczne zestawienie mojego dorobku publikacyjnego przedstawia Tabela 3.

Tabela 3. Zestawienie dorobku naukowego

Rodzaj publikacji	Przed uzyskaniem stopnia doktora	Po uzyskaniu stopnia doktora	Razem
Monografie	-	3	3
Rozdziały w monografii	7	17*	24
Redakcje monografii	-	2**	2
Artykuły w czasopismach	9	10	19
Suma	16	32	48

* Jedna z monografii ma charakter dydaktyczny, natomiast druga, na dzień składania wniosku znajduje się w trakcie procesu redakcyjnego (po uzyskaniu pozytywnych recenzji).

** Jedna redakcja dotyczy monografii będącej w trakcie procesu publikacyjnego.

Tabela 4. Informacja o liczbie punktów

Wyszczególnienie	Przed uzyskaniem stopnia doktora	Po uzyskaniu stopnia doktora
Monografie naukowe	-	165 (142,5)
Rozdziały w monografiach	6	80 (59,5)
Redakcja naukowa monografii	-	40 (12)
Artykuły w czasopismach	65 (44)	614 (529)
Suma	71 (50)	899 (743)

Źródło: Baza Dorobek. Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Tabela 5. Cytowania – statystyki szczegółowe z poszczególnych źródeł

Wyszczególnienie	Z autocytowaniami		Bez autocytowań	
	Liczba cytowań	Liczba cytowanych publikacji	Liczba cytowań	Liczba cytowanych publikacji
Web of Science	7	3	7	3
Web of Science B	7	4	7	4
Scopus	19	4	18	4
Scopus B	4	4	4	4
BazEkon	29	14	27	13
Inne źródła	32	11	29	9
Ogółem	98	40	91	37

Źródło: Biblioteka Główna Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Cytowania pracowników Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Informacja sporządzona na dzień 12 grudnia 2024 r.

3.2.2. Obszary prowadzonych badań

Ze względu na dynamiczny charakter gospodarek oraz ciągle zmiany zachodzące w globalnych procesach gospodarczych, istnieje nieustanna konieczność monitorowania tych zjawisk oraz prowadzenia badań, które uwzględniałyby ich zmienność i ewolucję. Stałe dostosowywanie podejść badawczych jest kluczowe dla pełnego zrozumienia nowych trendów i wyzwań wynikających z transformacji gospodarek i ich wzajemnych interakcji. Tylko dzięki systematycznej analizie tych procesów można trafnie oceniać ich wpływ na współczesną gospodarkę światową i formułować adekwatne strategie i polityki gospodarcze. To właśnie ta potrzeba zrozumienia dynamicznych procesów gospodarczych stała się inspiracją dla mojej pracy badawczej.

Od początku głównym obszarem moich zainteresowań badawczych była gospodarka chińska. Już w okresie poprzedzającym uzyskanie stopnia doktora nauk ekonomicznych koncentrowałam się na analizie kluczowych czynników determinujących jej dynamiczny wzrost oraz na badaniu relacji handlowych Chin z największymi graczami na arenie międzynarodowej, w szczególności ze Stanami Zjednoczonymi. Moje badania obejmowały zarówno wewnętrzne mechanizmy rozwoju gospodarczego Państwa Środka, jak politykę handlową, inwestycje zagraniczne oraz eksport, jak i wpływ międzynarodowych uwarunkowań gospodarczych na ich rozwój.

W swojej pracy badałam również kwestie związane z jakością i bezpieczeństwem chińskich produktów na rynkach zagranicznych, co miało istotne znaczenie w kontekście globalnych standardów handlowych. Analizując złożone zależności między wzrostem

gospodarczym a współpracą międzynarodową, dążyłam do zrozumienia, jak rosnąca pozycja Chin wpływa na globalną równowagę ekonomiczną oraz jakie wyzwania i możliwości wynikają z ich integracji z gospodarką światową. Zwieńczeniem tych zainteresowań było opracowanie dysertacji doktorskiej pt. *Rola wymiany zagranicznej we wzroście gospodarczym Chin*.

Po uzyskaniu stopnia doktora moje badania ewoluowały wokół kilku kluczowych obszarów, które wzajemnie się przenikały i tworzyły spójną analityczną całość (tabela nr 6). W centrum moich zainteresowań niezmiennie pozostawały Chiny, które stanowiły główny punkt odniesienia w analizach dotyczących globalnych procesów gospodarczych oraz handlu międzynarodowego. Moje prace badawcze obejmowały złożone interakcje między gospodarką chińską a rynkami światowymi, koncentrując się na takich zagadnieniach jak rozwój wymiany handlowej, inwestycji zagranicznych oraz roli Chin w kształtowaniu nowych kierunków rozwoju gospodarczego na świecie. Dzięki interdyscyplinarnemu podejściu udało mi się połączyć różne perspektywy, co pozwoliło na głębsze zrozumienie zarówno dynamiki wzrostu gospodarki chińskiej, jak i jej wpływu na współczesną gospodarkę globalną. Badania te skłoniły mnie do wyboru tematu rozprawy habilitacyjnej, który stanowi naturalne rozwinięcie moich dotychczasowych analiz i umożliwia dalsze pogłębianie wiedzy na temat roli Chin w globalnych procesach gospodarczych.

Tabela 6. Obszary badawcze

Lp.	Nazwa obszaru
1.	Międzynarodowe powiązania gospodarcze, w tym następujące nurty:
1.1.	Przewagi komparatywne w handlu międzynarodowym
1.2.	Globalizacja i jej ekonomiczne aspekty
2.	Czynniki wzrostu gospodarczego
3	Aspekty globalnego bezpieczeństwa
4.	Konsumpcja gospodarstw domowych

Obszar 1. Międzynarodowe powiązania gospodarcze

Pierwszym obszarem moich badań były międzynarodowe powiązania gospodarcze, które podzieliłam na dwa kluczowe nurty badawcze. Jednym z nich były przewagi komparatywne w handlu międzynarodowym, które stanowiły istotny element moich analiz. W ramach tego nurtu szczególną uwagę poświęciłam badaniu relacji handlowych między Chinami a wybranymi krajami i podmiotami współpracy międzynarodowej. Publikacje, które

powstały w ramach tego nurtu koncentrowały się na zrozumieniu dynamiki i struktury współczesnych relacji handlowych oraz wyzwań wynikających z globalnych procesów gospodarczych. Do tego nurtu włączam również monografię, którą wskazałam jako moje główne osiągnięcie badawcze.

Nurt 1.1. Przewagi komparatywne w handlu międzynarodowym

W ramach pierwszego nurtu wskazałam poniższe publikacje:

-
- 1.1.1. (*) Clowes, D. & Choroś-Mrozowska, D. (2013). *Chinese-EU Bilateral Trade (2007-2011). „Competition and the Exchange of Technology”*, Foundation of International Studies, *Journal of International Studies*, 6(2), s. 103 – 110, DOI, 10.14254/2071-8330.2013/6-2/
 - 1.1.2. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2020). Changes and Comparisons in Pattern of Polish Chinese Trade within the “16+1” Format, *European Research Studies Journal*, Volume XXIII, Issue 2, s. 327-342, 2020, DOI: 10.35808/ersj/1596
 - 1.1.3. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2022). The Impact of COVID–19 on EU-China Trade Flows, *Comparative Economic Research. Central and Eastern Europe*, 25(4/2022), ISSN: 1508-2008, <https://doi.org/10.18778/1508-2008.25.34>
 - 1.1.4. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2023). Comparative Advantage and the Knowledge-Based Economy. Experiences from Polish-Chinese trade. *Horizons of Politics*, 14(48), 237–256. DOI: 10.35765/HP.2508.

(*) Wskazane publikacje znajdują się w załączniku 8.

Główne cele moich badań realizowanych w ramach nurtu pierwszego obejmowały zrozumienie wzorców handlu zagranicznego oraz analizę przewagi komparatywnej (1.1.1. -1.1.4.). Jednym z kluczowych zagadnień była rola Chin jako głównego gracza w międzynarodowej wymianie handlowej, szczególnie w kontekście ich polityki proeksportowej i transformacji gospodarczej.

W ramach moich badań zajmowałam się analizą złożonych relacji handlowych między różnymi podmiotami, z naciskiem na współpracę między Chinami a UE (1.1.1 i 1.1.3) oraz krajami Europy Środkowo-Wschodniej (EŚW), w tym w szczególności Polską (1.1.2 i 1.1.3.). Główne cele tych badań koncentrowały się na zrozumieniu dynamiki wymiany handlowej, czynników determinujących przewagę komparatywną oraz wpływu globalnych wydarzeń, takich jak kryzysy gospodarcze czy pandemia, na strukturę międzynarodowych przepływów handlowych. W moich badaniach skupiałam się m.in. na roli produktów o średnim i wysokim zaawansowaniu technologicznym, których eksport z Chin do UE w analizowanym okresie znacząco wzrósł, co przyczyniło się do pogłębiania deficytu handlowego UE z Chinami

(1.1.1). Wykorzystując indeks Grubela-Lloyda, przeanalizowałam poziom integracji przemysłowej, co pozwoliło na zidentyfikowanie rosnących współzależności między sektorami przemysłowymi obu partnerów. Sektory o wysokim poziomie handlu wewnątrzgałęziowego wskazują na konwergencję przemysłową oraz podobieństwo zasobów czynników produkcji, natomiast te o niższym poziomie konwergencji sugerują przewagę komparatywną i specjalizację jednej ze stron w produkcji określonych dóbr. Badanie to wnosi istotny wkład do literatury nad międzynarodowymi stosunkami handlowymi, ukazując, w jaki sposób globalizacja i rozwój handlu technologiami wpływają na współczesne relacje między podmiotami o różnym stopniu rozwoju i strukturze gospodarczej.

Zasadniczym zagadnieniem, które przewija się w moich publikacjach, jest więc identyfikacja sektorów, w których państwa mogą zdobyć przewagę komparatywną, a także analiza strukturalnych zmian w handlu wynikających z globalizacji oraz wzrastającej roli Chin na arenie międzynarodowej. W moich badaniach koncentrowałam się m.in. na analizie wpływu pandemicznych zmian na strukturę i dynamikę handlu między Chinami a UE (1.1.3), jak również na wzorcach współpracy w formacie "16+1" w kontekście przewag komparatywnych (1.1.2). Wykorzystując indeks znormalizowanej ujawnionej przewagi komparatywnej oraz nierówność Czebyszewa, moje analizy ukazują asymetrie handlowe między Chinami a regionem EŚW, co w szczególności podkreśla wzrost deficytów handlowych w krajach takich jak Polska. Przebadane zostały także sektory o wysokiej specjalizacji, które przyczyniają się do wzrostu chińskiego eksportu, podczas gdy ograniczona integracja w handlu wewnątrzgałęziowym w tych samych sektorach sugeruje przewagę komparatywną Chin i ich dominację w pewnych obszarach technologicznych. W szczególności zwróciłam uwagę na sektory takie jak przemysł maszynowy oraz transportowy, które odgrywają kluczową rolę w handlu wewnątrzbranżowym i które są istotne z punktu widzenia integracji gospodarczej krajów. W moich badaniach wykazałam, że rosnąca wymiana handlowa między Chinami a UE, jak również krajami EŚW, stanowi wyzwanie, szczególnie z perspektywy wzrastających deficytów handlowych.

W moich badaniach przedstawiłam także kluczowe aspekty wpływu gospodarki opartej na wiedzy na handel międzynarodowy między Polską a Chinami (1.1.4). Jednym z głównych wniosków, które sformułowałam, jest znaczenie przewagi komparatywnej, którą oba kraje skutecznie wykorzystują w handlu. Polska jako członek UE, korzysta z dostępu do nowoczesnych technologii i innowacji, natomiast Chiny nadal czerpią korzyści z niskich kosztów produkcji i szeroko rozwiniętej bazy przemysłowej. Uzyskane wyniki wskazują również na rosnącą rolę gospodarki opartej na wiedzy, która staje się kluczowym czynnikiem

międzynarodowej konkurencyjności. W obu krajach sektor technologiczny i innowacyjność zyskują na znaczeniu, co podkreśla potrzebę zwiększania inwestycji w badania i rozwój, aby zachować przewagę na globalnych rynkach. Analiza wykazała wagę zacieśniania współpracy handlowej między Polską a Chinami, szczególnie w zakresie wymiany technologicznej oraz aktywniejszego udziału w GVC. Jak wskazują badania taka współpraca może przynieść obopólne korzyści, tworząc nowe możliwości gospodarcze dla obu stron. Pełne wykorzystanie potencjału gospodarki opartej na wiedzy wymaga jednak od Polski dalszych inwestycji w rozwój kapitału ludzkiego oraz infrastruktury badawczo-rozwojowej. Tylko w ten sposób Polska będzie mogła utrzymać i rozwijać swoją międzynarodową konkurencyjność w kontekście współczesnych wyzwań globalnej gospodarki.

Badania przyniosły szereg istotnych osiągnięć, takich jak identyfikacja sektorów o największym potencjale eksportowym dla Polski i innych krajów EŚW, co ma znaczenie dla kształtowania strategii handlowej i polityki gospodarczej. Ponadto, w wyniku analiz porównawczych dowiodłam, że pomimo rosnącej współpracy handlowej z Chinami, kraje EŚW, w tym Polska, wciąż borykają się z deficytem handlowym, co wymaga bardziej strategicznego podejścia do handlu, z uwzględnieniem produktów o wyższej wartości dodanej oraz nowoczesnych technologii.

Nurt 1.2. Globalizacja i jej ekonomiczne aspekty

W trakcie moich badań przeprowadziłam analizę wpływu globalizacji na gospodarki narodowe, co stanowiło naturalne rozwinięcie wcześniejszych rozważań nad międzynarodowymi stosunkami handlowymi. Do omawianego nurtu zaliczam poniższe publikacje:

-
- 1.2.1. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2015). *Współczesne tendencje w gospodarce światowej na przykładzie Chin*, [w:], *Regionalne aspekty gospodarki*, praca zbiorowa pod red. V. Kownacka, PWE, Warszawa.
 - 1.2.2. Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2016). *Globalizacja wymiany handlowej*, [w:], *Finansowe aspekty globalizacji*, pod red. Szopa B., Ślęzak E., PWE, Warszawa.
 - 1.2.3. Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2016). *Handel usługami w warunkach globalizacji*, [w:], *Finansowe aspekty globalizacji*, pod red. Szopa B., Ślęzak E., PWE, Warszawa.
 - 1.2.4. Choroś-Mrozowska, D. (2016). *Międzynarodowe przepływy kapitału; bezpośrednie inwestycje zagraniczne (BIZ)*, [w:], *Finansowe aspekty globalizacji*, pod red. Szopa B., Ślęzak E., PWE, Warszawa.

- 1.2.5. Choroś-Mrozowska, D. (2016). *Chiny w globalizującej się gospodarce - studium przypadku*, [w:], *Finansowe aspekty globalizacji*, pod red. Szopa B., Ślęzak E., PWE, Warszawa.
- 1.2.6. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2017). *Przyszłość państwa narodowego w dobie globalizacji*, [w:], *Od biznesu międzynarodowego do globalnej gospodarki - wyzwania i problemy w wybranych obszarach*, Wyd. Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach.
- 1.2.7. (*) Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2018). *Koncepcja nowego jedwabnego szlaku jako element chińskiej strategii "Go Global"*, [w:], *Społeczne aspekty globalizacji*, pod red. Szopa B., Ślęzak E., PWE, Warszawa.
- 1.2.8. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2019). *The Chinese Belt and Road Initiative from the Polish Perspective*, *Comparative Economic Research*, 22(2). s. 39 – 53. <https://doi.org/10.2478/cer-2019-0011>.
- 1.2.9. (*) Choroś-Mrozowska, D. (2019). *Global and Regional Consequences of the Chinese Belt and Road Initiative*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, 63(6). ISSN 1899-3192

(*) Wskazane publikacje znajdują się w załączniku 8.

Proces globalizacji, będący wynikiem w dużej mierze postępującej liberalizacji handlu, stał się kluczowym przedmiotem mojej analizy. Skupiłam się na zrozumieniu, w jaki sposób globalizacja kształtowała przepływy towarów (1.2.2), usług (1.2.3) oraz kapitału (1.2.3), a także jakie zmiany wprowadzała w funkcjonowaniu gospodarek narodowych (1.2.6), ze szczególnym uwzględnieniem Chin (1.2.1.; 1.2.5 i 1.2.7). To właśnie ten kraj, stanowiący centralny punkt moich rozważań, okazał się doskonałym przykładem państwa, które efektywnie wykorzystało procesy globalizacyjne do wzmocnienia swojej pozycji na arenie międzynarodowej.

Głównym celem moich badań była analiza złożonych relacji między otwartością gospodarczą a procesami globalizacji, w szczególności ich wpływu na wzajemne zależności między państwami. Zajął się badaniem mechanizmów, które umożliwiły dynamiczny rozwój międzynarodowej wymiany handlowej oraz przepływów kapitałowych, podkreślając jednocześnie rolę BIZ w tych procesach (1.2.4). Ważnym elementem moich analiz było również zbadanie, w jaki sposób globalizacja wpłynęła na zmiany strategii państw narodowych, które musiały przystosować się do nowego układu sił w gospodarce światowej (1.2.5 i 1.2.6).

W moich badaniach zajmowałam się także wpływem chińskiej inicjatywy BRI na procesy globalizacji oraz jej konsekwencji dla państw uczestniczących, w tym Polski (1.2.7 - 1.2.9). Moje analizy wskazują, że BRI stwarza możliwości rozwoju poprzez rozbudowę

infrastruktury i integrację handlową, co potencjalnie przyczynia się do wzrostu gospodarczego, zmniejszenia kosztów transakcyjnych oraz skrócenia czasu dostaw w skali globalnej. Jednocześnie wnioski z badań podkreślają asymetrię korzyści w zależności od poziomu rozwoju państw. W przypadku krajów takich jak Polska, współpraca z Chinami przynosi szanse na rozwój eksportu, lecz niesie także ryzyko pogłębiającego się deficytu handlowego i rosnącej zależności od chińskiego kapitału. Z kolei w państwach słabiej rozwiniętych inwestycje BRI mogą prowadzić do zwiększenia zadłużenia, co może mieć długoterminowy wpływ na ich stabilność finansową i gospodarczą. Wnioski z tych badań stanowią wkład do analizy globalizacji gospodarczej, wskazując, jak rosnąca rola Chin w tworzeniu nowych szlaków handlowych i globalnych łańcuchów wartości może prowadzić do zmian w międzynarodowym układzie sił, wpływając na rozwój zarówno krajów rozwijających się, jak i tych o ugruntowanej pozycji na arenie międzynarodowej.

Do moich najważniejszych osiągnięć w tym obszarze należała pogłębiona analiza rosnącej roli Chin w globalnej gospodarce oraz ich strategicznych działań, które miały na celu wzmocnienie pozycji tego kraju w ramach międzynarodowych procesów gospodarczych. Ponadto, istotnym elementem moich badań była refleksja nad przyszłością państw narodowych w erze globalizacji oraz nad wyzwaniem, jakie przed nimi stawia zmieniające się środowisko gospodarcze.

Oprócz wcześniej omówionych publikacji, w ramach badań nad globalizacją i jej ekonomicznymi aspektami jestem również autorką oraz współautorką sześciu rozdziałów w podręczniku akademickim z zakresu ekonomii międzynarodowej pt. *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia* (zob. punkt 5, tabela 7). Z uwagi na ich charakter dydaktyczny, te prace nie zostały jednak przedstawione do oceny mojego dorobku naukowego.

Obszar 2. Czynniki wzrostu gospodarczego

W ramach moich badań podjęłam także analizę czynników wzrostu gospodarczego, co w sposób naturalny łączy się z wcześniejszymi analizami nad międzynarodowymi stosunkami handlowymi. Handel, będący jednym z kluczowych mechanizmów napędzających gospodarkę, odgrywa istotną rolę jako katalizator wzrostu gospodarczego, szczególnie w kontekście krajów rozwijających się, takich jak Chiny. Moje badania w tym zakresie koncentrowały się na zidentyfikowaniu i zrozumieniu głównych determinant wzrostu gospodarczego, ze szczególnym uwzględnieniem roli transformacji gospodarczej oraz integracji z rynkami światowymi.

W wyodrębnionym nurcie znalazły się następujące publikacje:

- 2.1. (*) Chochół⁶, D. (2006). Gospodarka chińska – aktualne dylematy na drodze wzrostu gospodarczego, *Problemy społeczne i ekonomiczne*, vol. 6(2006), Wyższa Szkoła Nauk Ekonomicznych i Społecznych, Kęty, s. 29 – 39. ISSN 1734-0284.
- 2.2. (*) Chochół, D. (2006). *Uwarunkowania wzrostu gospodarczego Chin w latach 1978 – 2005*, [w:], *Ekonomia: aspekty konkurencji w procesie globalizacji, Cz. I, Uwarunkowania rozwoju społeczno-gospodarczego*. Pod red. Joanna Żyra, Politechnika Krakowska im. Tadeusza Kościuszki, Kraków, s. 43 – 50. ISSN 0860-097X.
- 2.3. (*) Chochół, D. (2007). *Wpływ handlu zagranicznego na wzrost gospodarczy na przykładzie wybranych krajów Unii Europejskiej*, [w:], *Determinanty rozwoju i integracji krajów europejskich*, prac. zbior. (pod red.) M. Wąsowicza, Kolegium Nauk Społecznych i Administracji PW, Warszawa. ISBN 978-83-85964-94-0.
- 2.4. (*) Chochół, D. (2007). *Analiza wpływu handlu zagranicznego na wzrost gospodarczy Chin*, [w:], *Konkurencyjność i innowacyjność podmiotów*, (pod red.) E. Skawińska, Wyd. IIZ Politechnika Poznańska, Poznań, s. 9 – 18, ISBN 978-83-60906-04-0.
- 2.5. (*) Clowes, D. & Choroś-Mrozowska, D. (2010). *Czynniki wzrostu gospodarczego polskich regionów w warunkach integracji europejskiej*, [w:], *Wybory podmiotów decyzyjnych w warunkach globalizacji*, (pod red.) D. Kopycińskiej, Katedra Mikroekonomii, Uniwersytet Szczeciński, Szczecin, s. 158 – 172. ISBN 978-83-62355-74-7.
- 2.6. (*) Clowes, D. & Choroś-Mrozowska, D. (2010). The Impact of Investment on Economic Growth in Poland: Pre-recession Observations (2000-2006), *Transformations in Business & Economics*, Vol. 9, No 2 (20), Supplement B, s. 271 – 284, ISSN 1648-4460.
- 2.7. (*) Clowes, D. & Choroś-Mrozowska, D. (2012). *Regionalne zróżnicowanie PKB i dochodów ludności w Polsce; podstawowe relacje i uwarunkowania*, [w:], *Wokół zagadnień ubóstwa i bogactwa*, pod red. B. Szopy, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków, s. 30-79, ISBN 978-83-7252-608-3.
- 2.8. (*) Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2012). Changes in Labour Productivity (2000-2010) Measurements & Interpretations from Central-Eastern Europe, *Actual Problems of Economics*, 10(2), s. 222 – 232, ISSN 1993-6788.

⁶ Nazwisko panieńskie

- 2.9. (**) Choroś-Mrozowska, D. (2014). *Czynniki wzrostu gospodarczego Chińskiej Republiki Ludowej w okresie transformacji*, Zeszyty Naukowe Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego, ISSN 1644-8979.
- 2.10. Choroś-Mrozowska, D. (2015). *Rola wymiany zagranicznej we wzroście gospodarczym Chin*, Nr 25, Monografie i Prace Doktorskie, ISSN 1898-6439, ISBN 978-83-7252-698-4, Wyd. UEK, Kraków.
- 2.11. (**) Clowes, D., Choroś-Mrozowska, D. & Jacobsen, G. (2022). *China's Contribution to the Economic Potential of the 16+1 Platform: Developments Prior to the Global Pandemic*, 25(2), s. 277 – 289. ISSN: 1108-2976, DOI: 10.35808/ersj/2920.

(*) Opracowania opublikowane przed uzyskania stopnia doktora.

(**) Wskazane publikacje znajdują się w załączniku 8.

Jednym z głównych celów moich analiz, które rozwijałam od rozpoczęcia pracy nad doktoratem, było zbadanie, jak różnorodne czynniki – od polityki handlowej po inwestycje zagraniczne i wewnętrzne reformy gospodarcze – przyczyniają się do długoterminowego wzrostu gospodarczego. W moich publikacjach koncentrowałam m.in. się na analizie wpływu integracji europejskiej oraz wymiany handlowej na wzrost gospodarczy krajów i regionów, badając zarówno dynamikę gospodarczą wybranych państw UE, jak i czynniki sprzyjające rozwojowi polskich regionów w warunkach europejskiej integracji (2.3; 2.5; 2.6; 2.7 i 2.8). Szczególną uwagę poświęciłam jednak przemianom gospodarczym w ChRL, gdzie szeroko zakrojone reformy oraz otwartość na międzynarodową współpracę handlową i inwestycyjną odegrały kluczową rolę w dynamicznym wzroście gospodarczym kraju (2.1; 2.2; 2.4 i 2.10). Przeprowadzone badania (2.10) wykazały m.in., że istotną rolę w rozwoju gospodarczym Chin odegrał eksport (*export-led growth hypothesis*). Rozwój eksportu, zwłaszcza w takich sektorach jak elektronika i maszyny, stał się kluczowym motorem napędowym wzrostu gospodarczego kraju, pozwalając na efektywne wykorzystanie przewag komparatywnych, w tym szerokiej siły roboczej i zasobów naturalnych. Chiny stopniowo przekształciły się z kraju importującego technologie w globalnego eksportera zarówno towarów pracochłonnych, jak i kapitałochłonnych, co świadczy o ich rosnącej konkurencyjności na rynkach międzynarodowych. Jednakże, jak wskazują badania, równie istotny w rozwoju gospodarki chińskiej okazał się import (*import-led growth hypothesis*). Na początku lat 80. i 90. niemal połowa importu Chin obejmowała dobra inwestycyjne, które były kluczowe dla modernizacji przemysłowej oraz zwiększenia zdolności produkcyjnych. Dzięki napływowi technologii i kapitału z zagranicy, Chiny mogły szybko unowocześnić swoje struktury gospodarcze, co wpłynęło na rozwój sektora eksportowego oraz wzrost gospodarczy. Import odegrał także

kluczową rolę w zrównoważeniu niedoborów technologicznych, umożliwiając dynamiczny rozwój sektora przemysłowego. Wzajemne zależności między eksportem i importem były kluczowe dla utrzymania wysokiego tempa wzrostu Chin. Z jednej strony, eksport stał się podstawą zrównoważenia potrzeb importowych, umożliwiając pozyskanie dewiz niezbędnych do sfinansowania dalszego rozwoju. Z drugiej strony, rosnąca integracja Chin w ramach GVC sprawiła, że kraj ten stał się bardziej podatny na zewnętrzne wstrząsy i wahania popytu globalnego. Tym samym, bilans handlowy Chin uległ dynamicznym zmianom, a gospodarka stała się silnie uzależniona od cykli koniunkturalnych na rynkach międzynarodowych.

W moich badaniach (2.9) przeanalizowałam także kluczowe determinanty chińskiego wzrostu gospodarczego w okresie transformacji, koncentrując się na roli kapitału, pracy oraz całkowitej produktywności czynników wytwórczych (TFP). Wskazałam, że dominujący wpływ kapitału – zarówno krajowego, jak i zagranicznego – był szczególnie istotny na początkowym etapie przemian. Podkreśliłam również, że wzrost TFP, będący wynikiem lepszej alokacji zasobów oraz dostępu do nowoczesnych technologii, znacząco wspierał wzrost gospodarczy Chin. Analizy te stanowią wkład do badań nad czynnikami wzrostu gospodarczego w kontekście transformacji gospodarczej i uzupełniają moją szerszą analizę na temat wpływu globalizacji na rozwój gospodarczy Chin oraz na międzynarodowe powiązania handlowe w ramach współpracy krajów rozwijających się.

W swoich badaniach (2.11) analizowałam również, w jaki sposób globalne inicjatywy, takie jak platforma 16+1, wpływają na potencjał gospodarczy regionu, co pozwoliło mi na lepsze zrozumienie roli Chin w kreowaniu regionalnych dynamik gospodarczych. Ważnym elementem moich badań było także uwzględnienie wyzwań, przed którymi stanęły te procesy w obliczu globalnych kryzysów, takich jak pandemia.

Do moich najważniejszych osiągnięć w tym obszarze należy więc dogłębna analiza czynników wzrostu gospodarczego Chin w okresie transformacji oraz ocena ich wpływu na rozwój regionalnych inicjatyw gospodarczych, co pozwala na szersze zrozumienie mechanizmów wzrostu gospodarczego zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym.

Obszar 3. Aspekty globalnego bezpieczeństwa

W ramach trzeciego obszaru badawczego, który koncentruje się na aspektach globalnego bezpieczeństwa, podejmowałam analizę złożonych zagrożeń, zarówno militarnych, jak i gospodarczych. Obszar ten jest ściśle powiązany z moimi wcześniejszymi badaniami nad handlem międzynarodowym, ponieważ globalne bezpieczeństwo obejmuje m.in. stabilność dostaw, funkcjonowanie łańcuchów wartości oraz ocenę ekonomicznego potencjału państw.

Wspomniane czynniki mają kluczowe znaczenie dla zapewnienia trwałości globalnych systemów gospodarczych oraz ich odporności na różnorodne kryzysy.

Do wskazanego obszaru zaliczyłam następujące publikacje, których jestem współautorką:

-
- 3.1. (*) Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2015). Aspects of global security - the measurement of power & its projection - "Results from twenty selected countries (2000 - 2013), *Journal of International Studies*, Scientific Papers, 8(1), s. 53 – 66. ISSN: 2071-8330.
 - 3.2. Choroś-Mrozowska, D., Clowes, D & Wang, L., (2025) *Bezpieczeństwo międzynarodowe: teoria, doświadczenia i wyzwania na przyszłość*, [w:], *Oblicza bezpieczeństwa w XXI wieku: wyzwania i perspektywy*, pod red D. Clowes, D. Choroś-Mrozowska, M. Mamcarczyk, PWE (w trakcie publikacji).
 - 3.3. Choroś-Mrozowska, D. & Mamcarczyk, M. (2025). *Pandemia COVID-19 a nowa rzeczywistość bezpieczeństwa*, [w:], *Oblicza bezpieczeństwa w XXI wieku: wyzwania i perspektywy*, pod red D. Clowes, D. Choroś-Mrozowska, M. Mamcarczyk, PWE (w trakcie publikacji).
 - 3.4. Wang, L., Clowes, D. & Choroś-Mrozowska, D. (2025). *The Role and Challenges Facing Chinese Peace Keeping Operations in Africa: The Case of South Sudan*, [w:], *Oblicza bezpieczeństwa w XXI wieku: wyzwania i perspektywy*, pod red D. Clowes, D. Choroś-Mrozowska, M. Mamcarczyk, PWE (w trakcie publikacji).

*Wskazane publikacje znajdują się w załączniku 8.

Ważnym obszarem moich badań była analiza ekonomicznego potencjału państw i ich zdolności do projekcji siły na arenie międzynarodowej (3.1). W tym celu przeprowadziłam badania „potęgi” państw w kontekście ich zasobów krytycznych, potencjału gospodarczego oraz siły militarnej. Do badań wykorzystałam model, który umożliwił mi dokonanie oceny „potęgi” dwudziestu wybranych państw. W badaniu uwzględniłam zmiany, takie jak wzrost znaczenia inwestycji zagranicznych i handlu międzynarodowego, co pozwoliło mi na bardziej złożoną ocenę roli zasobów ekonomicznych w budowaniu zdolności obronnych i projekcji siły na arenie międzynarodowej. Wnioski z tych badań wskazują, że „potęga” państw opiera się nie tylko na zdolnościach militarnych, ale także na sile gospodarczej oraz zasobach, co stanowi kluczowy element współczesnych zagadnień bezpieczeństwa i dynamiki globalnej. Badanie to wnosi istotny wkład w rozumienie, jak zasoby ekonomiczne i strategiczne pozycjonowanie wpływają na zdolność państw do reagowania na zagrożenia oraz do kształtowania globalnych stosunków bezpieczeństwa.

W ramach trzeciego nurtu jednym z głównych celów moich badań było także znalezienie odpowiedzi na pytanie, w jaki sposób aktualne zagrożenia, takie jak pandemie czy konflikty zbrojne, wpływają na globalne bezpieczeństwo ekonomiczne. Przeprowadziłam analizę, jak współczesna transformacja gospodarcza, globalizacja oraz rywalizacja o zasoby oddziałują na stabilność międzynarodową, uwzględniając rosnącą współzależność gospodarek oraz jej konsekwencje. Skupiłam się na przypadkach takich jak terroryzm czy wojna rosyjsko-ukraińska, aby ukazać, jak lokalne konflikty mogą mieć globalne reperkusje, oddziałując na bezpieczeństwo energetyczne i gospodarcze (3.2). W moich badaniach koncentrowałam się także na analizie globalnego bezpieczeństwa w kontekście pandemii COVID-19, która ujawniła liczne braki w gotowości państw i systemów ochrony zdrowia na niespodziewane kryzysy zdrowotne (3.3). Pandemia miała znaczące gospodarcze skutki, wywołując kryzys o globalnym zasięgu, który wpłynął na niemal wszystkie sektory gospodarki. Była ona szczególnym przypadkiem, który ujawnił kruchość światowych łańcuchów dostaw oraz ukazał, jak kryzysy zdrowotne mogą prowadzić do destabilizacji gospodarki międzynarodowej, powodując zakłócenia w handlu i zmuszając państwa do redefinicji swoich strategii gospodarczych. W tym kontekście badałam również, w jaki sposób zdolności gospodarcze państw, w tym ich umiejętność utrzymania stabilnych dostaw i bezpieczeństwa energetycznego, wpływają na ich pozycję geopolityczną. Stabilność łańcuchów dostaw, zwłaszcza w sytuacjach kryzysowych, ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa gospodarczego i politycznego. Tym samym COVID-19 wpłynął na strukturalne zmiany w globalnej gospodarce, przyspieszając procesy deglobalizacji i wzmacniając dyskusję o bezpieczeństwie ekonomicznym jako kluczowym elemencie stabilności narodowej i międzynarodowej. Pandemia uwidoczniła, jak głębokie mogą być skutki zdrowotne i gospodarcze w świecie powiązanych globalnymi łańcuchami wartości. Analiza wskazuje, że COVID-19 nie tylko zakłócił funkcjonowanie rynków i zwiększył presję na systemy zdrowotne, ale również przyspieszył cyfryzację procesów gospodarczych, co z kolei wywołało nowe wyzwania w obszarze cyberbezpieczeństwa.

W moich badaniach zajmowałam się ponadto rolą Chin w kontekście ich inicjatywy BRI oraz znaczeniem, jakie ta strategia ma dla stabilności i rozwoju współczesnych stosunków międzynarodowych, zwłaszcza w Afryce (3.4). Badania te uwzględniały także zmiany gospodarcze i społeczne, jakie Chiny wprowadzają w ramach BRI oraz ich wpływ na zaangażowanie Chin w misje pokojowe ONZ, z naciskiem na operacje w Sudanie Południowym. Wykazałam, że długoterminowe cele BRI związane są nie tylko z handlem i inwestycjami, lecz także z rozwijaniem bezpieczeństwa w regionach kluczowych dla realizacji

chińskich interesów ekonomicznych i politycznych. Warto jednak zauważyć, że mimo istotnych korzyści infrastrukturalnych i rozwojowych, BRI bywa postrzegane jako narzędzie wzmocnienia wpływów politycznych i gospodarczych Chin, które może prowadzić do asymetrii w ich relacjach z krajami uczestniczącymi.

Powyższe rozważania prowadziłam w ramach trzech rozdziałów monografii (3.2; 3.3 i 3.4), której jestem także współredaktorką. Prace (3.2 i 3.4) powstały w wyniku badań prowadzonych we współpracy z naukowcami z zagranicznych instytucji badawczych. Ze względu na ich wartość poznawczą zdecydowałam się wspomnieć o tych pracach w autoreferacie. Obszar ten postrzegam jako perspektywiczny, zwłaszcza w kontekście rozwijającej się współpracy w ramach CSS (zob. punkt 4.1). Z uwagi na trwający proces wydawniczy - książka jest po pozytywnych recenzjach - nie przedkładam ich jednak do oceny w ramach niniejszego wniosku habilitacyjnego.

Obszar 4. Konsumpcja gospodarstw domowych

Ostatni, czwarty obszar moich badań, koncentruje się na konsumpcji gospodarstw domowych i wiąże się z moją pracą w Katedrze Ekonomii Gospodarstwa Domowego oraz z prowadzonym przeze mnie przedmiotem „Finanse gospodarstw domowych”.

Do wskazanego obszaru zaliczyłam następujące publikacje, których jestem współautorką:

-
- 4.1. (*) Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2018). *Ekonomiczne uwarunkowania zachowań konsumpcyjnych gospodarstw domowych. Przypadek polski lata 2006 - 2015*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie 1/(973), Kraków.
 - 4.2. (*) Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2021). *Uwarunkowania koniunktury konsumenckiej amerykańskich gospodarstw domowych na podstawie badań Uniwersytetu Michigan*, [w:], *Od gospodarstwa domowego do gospodarki globalnej*, pod red. Ślęzak E., Choroś-Mrozowska D., Michorowski M., Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków.

(*) Wskazane publikacje znajdują się w załączniku 8

W ramach tego nurtu badawczego podjęłam analizę czynników kształtujących decyzje konsumpcyjne gospodarstw domowych w różnych kontekstach gospodarczych, takich jak Polska (4.1.) i USA (4.2.). Szczególną uwagę poświęciłam uwarunkowaniom makroekonomicznym, które wpływają na poziom i strukturę konsumpcji, w tym zmiennym takim jak dochody, koniunktura gospodarcza, inflacja oraz dostęp do finansowania. Przeprowadzone badania pozwoliły na zidentyfikowanie kluczowych determinant zachowań konsumpcyjnych, uwzględniając różnice strukturalne między badanymi gospodarkami.

Choć ten obszar badań różni się od moich wcześniejszych prac w zakresie handlu międzynarodowego i wzrostu gospodarczego, stanowi istotny wkład w zrozumienie mechanizmów, które wpływają na gospodarkę jako całość. Konsumpcja gospodarstw domowych pozostaje jednym z fundamentalnych czynników stabilności gospodarczej, a jej zrozumienie ma kluczowe znaczenie zarówno dla badań nad ekonomią w skali makro, jak i dla praktycznych aspektów zarządzania finansami na poziomie mikroekonomicznym.

Inne prace mojego autorstwa (zob. zał. 5), które nie zostały przypisane do żadnego z głównych obszarów badawczych, w większości powstały przed uzyskaniem przeze mnie stopnia doktora. Ich tematyka odzwierciedla etap poszukiwań specjalizacji naukowej w mojej wczesnej działalności badawczej.

4. Informacja o istotnej aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej

4.1. Staże naukowe i współpraca z innymi ośrodkami

Za jedno z moich najważniejszych osiągnięć zarówno na gruncie naukowym, jak i organizacyjnym uważam utworzenie w 2023 r. Centre for Security Studies (Centrum Studiów nad Bezpieczeństwem, CSS) na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie. Obecnie pełnię funkcję zastępcy kierownika tej jednostki. Centrum powstało w wyniku wieloletnich starań oraz nawiązywania współpracy naukowo-badawczej z licznymi uznanymi ośrodkami naukowymi w kraju i zagranicą. CSS stanowi interdyscyplinarną platformę, która umożliwia prowadzenie wspólnych badań nad kluczowymi zagrożeniami dla stabilności i bezpieczeństwa w regionie EŚW. CSS współpracuje z wiodącymi instytucjami badawczymi m.in. z Ukrainy, Austrii, Norwegii i USA. Należą do nich m.in. University of Alaska (Fairbanks) w Stanach Zjednoczonych, Ivan Franko National University na Ukrainie, Hayek Institute w Wiedniu. Współpraca z tymi jednostkami obejmuje wspólne projekty badawcze, wymianę wiedzy i organizację wydarzeń naukowych, takich jak konferencje i seminaria. Dzięki synergii doświadczeń naukowców z różnych ośrodków, Centrum prowadzi zaawansowane badania nad aktualnymi zagrożeniami bezpieczeństwa. Pierwszym znaczącym efektem tej działalności będzie wniosek badawczy do NATO (pod roboczym tytułem: *The Frontline between Democracy and Autocracy: Challenges, Threats and Responses*), nad którym aktualnie pracujemy. Jako zastępca kierownika CSS, aktywnie uczestniczę w zarządzaniu Centrum, koordynacji projektów badawczych oraz rozwijaniu strategicznych inicjatyw, które

wzmacniają pozycję naszej jednostki na arenie międzynarodowej. Moje działania w ramach CSS mają też znaczący wpływ na moje najbliższe plany badawcze i publikacyjne.

Od 2024 r. jestem członkiem The Austrian Country Hub of the UN Initiative - United for Smart Sustainable Cities (U4SSC) w Wiedniu, w ramach którego uczestniczę w badaniach mających na celu wspieranie międzynarodowej współpracy oraz promowanie inteligentnych i zrównoważonych rozwiązań dla miast. W listopadzie 2024 r. ramach współpracy z Hayek Institute w Wiedniu oraz U4SSC odbyłam staż naukowy, który pozwolił mi na pogłębienie wiedzy z zakresu ekonomii wolnorynkowej oraz polityki gospodarczej, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień związanych z liberalizmem gospodarczym i jego wpływem na współczesne wyzwania ekonomiczne. Podczas stażu brałam udział w seminariach i warsztatach, gdzie prowadziłam dyskusje z uznanymi ekspertami, co umożliwiło mi rozwój kompetencji badawczych oraz zdobycie cennego doświadczenia, które wzbogaca moje dalsze prace naukowe. Obecnie, w efekcie tej współpracy, jesteśmy w trakcie przygotowania publikacji we współautorstwie z ekspertami z Hayek Institute, która zostanie zgłoszona do czasopisma o charakterze międzynarodowym.

Bardzo cenię sobie również współpracę z Uniwersytetem Agder w Norwegii, którą rozwijam już od wielu lat. Dzięki regularnym wyjazdom w ramach programu Erasmus+ miałam okazję uczestniczyć w seminariach naukowych organizowanych na tej uczelni, podczas których pełniłam m.in. rolę prelegentki. Moje coroczne (2016–2024) wizyty w kampusach w Grimstad i Kristiansand znacząco przyczyniły się do budowania trwałych relacji naukowych z pracownikami tego Uniwersytetu. Efektem tej współpracy jest m.in. wspólna publikacja naukowa, która ukazała się w 2022 r. pt. *China's Contribution to the Economic Potential of the 16+1 Platform: Developments Prior to the Global Pandemic*, którą napisałam we współautorstwie z prof. G. Jacobsenem (University of Agder) oraz z dr. hab. D. Clowes, prof. UEK. Dzięki nawiązaniu tych relacji zostałam również zaproszona przez prof. Jokulla Johannessona (University of Agder) do udziału w grantie finansowanym z funduszy norweskich (The Norwegian Research Council) (zał. nr 7.2).

Od 2023 r. jestem także członkinią grupy OBIC Network (*Oriental Business and Innovation Center*), założonej na Budapest Business University w Budapeszcie. Jest to platforma współpracy międzynarodowej, która umożliwia mi nawiązywanie oraz rozwijanie kontaktów badawczych z naukowcami z różnych krajów. OBIC Network skupia ekspertów i naukowców zajmujących się kluczowymi zagadnieniami globalnymi, ze szczególnym naciskiem na region EŚW oraz Azji. Dzięki członkostwu w OBIC mam możliwość uczestniczenia w międzynarodowych dyskusjach naukowych, które są nieocenionym

wsparciem dla moich własnych projektów badawczych. Pozwala mi to poddać moje plany badawcze pod opinię międzynarodowej grupy ekspertów, dzięki czemu uzyskuje cenne uwagi oraz inspirację do dalszych działań. OBIC Network stanowi również doskonałą okazję do rozwijania przyszłej współpracy badawczej, co wzmacnia moje zaangażowanie w naukową wymianę międzynarodową oraz wzbogaca moje badania o perspektywę globalną.

Przyczynkiem do mojego zaangażowania się w OBIC Network był mój staż dydaktyczno-badawczy, który odbyłam w Budapest Business School w Budapeszcie we wrześniu 2023 r. Staż ten stanowił istotny element mojego rozwoju akademickiego, umożliwiając mi nie tylko wymianę wiedzy z zagranicznymi specjalistami, ale także głębsze zrozumienie współczesnych wyzwań, przed którymi stoją regiony EŚW oraz Azji. Podczas tego stażu miałam okazję nie tylko zdobyć nowe umiejętności i narzędzia z zakresu dydaktyki, ale także uczestniczyć w dyskusjach nad zagadnieniami bezpieczeństwa ekonomicznego i geopolityki, co pozwoliło mi na nawiązanie relacji z naukowcami, którzy aktywnie współpracują m.in. w ramach OBIC Network. Dzięki temu stażowi uzyskałam okazję do podjęcia współpracy międzynarodowej w ramach OBIC, co dodatkowo wzmocniło moje zaangażowanie w interdyscyplinarne projekty badawcze oraz umożliwiło wymianę doświadczeń z naukowcami z różnych ośrodków na świecie.

Moje zainteresowania gospodarką chińską znajdują swoje przełożenie nie tylko na moją aktywność publikacyjną, ale także na działania związane ze współpracą międzynarodową, szczególnie z chińskimi ośrodkami badawczymi. Jednym z najważniejszych efektów tej współpracy było wspólne aplikowanie o grant w 2023 r. z ramienia Jiangxi University of Finance and Economics w Nanchang, w Chinach. Projekt nosił nazwę *Stability and Security of Central and Eastern Europe and its Importance for Belt and Road High-Quality Cooperation* i został złożony do Ministerstwa Nauki i Technologii w Chinach (zał. 7.2). Celem tego projektu było zbadanie roli Europy Środkowo-Wschodniej w kontekście stabilności i bezpieczeństwa oraz jej znaczenia dla współpracy wysokiej jakości w ramach BRI. Efektem współpracy z Jiangxi University of Finance and Economics są także dwa rozdziały w monografii, które przygotowałam wspólnie m.in. z dr Liyuan Wang, pracownikiem tej uczelni. Monografia, która została złożona do wydawnictwa PWE, stanowi wkład w rozwój badań nad gospodarką Chin oraz ich rolą w gospodarce globalnej. Nasza współpraca naukowa pozwoliła na opracowanie rozdziałów, które nie tylko zgłębiają kwestie bezpieczeństwa międzynarodowego, ale także analizują specyficzne wyzwania związane z aktywnością Chin na arenie międzynarodowej.

W ramach mojej działalności naukowej współpracuję również z krajowymi jednostkami badawczymi, czego przykładem jest trzymiesięczny staż naukowy, który odbyłam w roku

akademickim 2022/2023 w Katedrze Międzynarodowych Stosunków Gospodarczych na Wydziale Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. Staż ten stanowił kluczowy etap w procesie przygotowywania mojej monografii poświęconej relacjom handlowym między UE a Chinami, w szczególności w kontekście liberalizacji handlu i ujawnionych przewag komparatywnych. Celem naukowym tego przedsięwzięcia było opracowanie rozdziału metodologicznego, który miał stanowić podstawę do dalszych badań empirycznych i analitycznych związanych z dynamiką współczesnych stosunków handlowych pomiędzy tymi dwoma podmiotami. Staż umożliwił mi kompleksową kwerendę literatury oraz pozyskanie materiałów empirycznych niezbędnych do głębszego zrozumienia problematyki przewag komparatywnych w kontekście współczesnych teorii handlu międzynarodowego. Kluczowe było także przeprowadzenie konsultacji z pracownikami naukowymi Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, specjalizującymi się w obszarze międzynarodowych stosunków gospodarczych oraz metodach analizy statystycznej. Te interdyscyplinarne rozmowy pozwoliły mi na krytyczne zweryfikowanie zgromadzonych materiałów, co umożliwiło dopracowanie koncepcji badawczej i ostateczną selekcję danych do dalszych analiz. W trakcie stażu zajmowałam się także opracowaniem teoretycznych i metodologicznych ram badawczych, w tym wyborem odpowiednich narzędzi analitycznych, które umożliwiłyby efektywne uchwycenie dynamiki chińsko-unijnych stosunków handlowych. Przyczyniło się to nie tylko do usystematyzowania mojego podejścia badawczego, ale także poszerzyło zakres badań o nowe perspektywy analityczne, zwłaszcza w kontekście przewag komparatywnych wynikających z polityki liberalizacji handlu.

Warto podkreślić, że istotnym efektem współpracy z krajowymi ośrodkami badawczymi było zaproszenie mnie do udziału jako współautora w wieloautorskiej publikacji zatytułowanej *Regionalne aspekty gospodarki*, wydanej w 2015 r. przez PWE. Publikacja ta zgromadziła prace badawcze autorów z różnych instytucji akademickich w Polsce, co podkreśla interdyscyplinarny i zróżnicowany charakter badań prowadzonych w ramach współpracy międzyośrodkowej. Moje zaangażowanie w ten projekt było cennym doświadczeniem, pozwalającym na wymianę wiedzy i perspektyw z badaczami z innych ośrodków naukowych, co przyczyniło się do wzbogacenia zarówno mojego dorobku naukowego, jak i kształtowania nowych podejść do analizy regionalnych aspektów gospodarki.

Przed uzyskaniem stopnia doktora, w latach 2010 - 2011, brałam też aktywny udział w realizacji projektu pn. *The Silver Academy Network*, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej, INTERREG IVC, Projekt PEOPLE, Innovation for Societal Change. Projekt ten

obejmował współpracę międzynarodową z partnerami z Polski (Katedra Ekonomii UEK), Wielkiej Brytanii (Uniwersytet w Surrey i South East Chambers of Commerce) oraz Hiszpanii (Junta de Andalucía). W ramach projektu odpowiadałam m.in. za organizację komponentu interwencyjnego, który polegał na przygotowaniu i realizacji szkoleń skierowanych do beneficjentów projektu. Moje zadania obejmowały koordynację działań związanych z przygotowaniem szkoleń, nadzorowanie harmonogramu oraz ścisłą współpracę z zagranicznymi partnerami. Kluczowym elementem mojej pracy było zapewnienie sprawnej komunikacji między partnerami oraz dbanie o to, aby wszystkie działania organizacyjne były przeprowadzane zgodnie z założeniami projektu. Praca nad tym projektem pozwoliła mi zdobyć cenne doświadczenie w zarządzaniu międzynarodowymi projektami edukacyjnymi, w tym organizacji szkoleń oraz współpracy z partnerami z różnych krajów, co wzbogaciło moje umiejętności w zakresie realizacji projektów o szerokim zasięgu międzynarodowym.

Od 2006 r. jestem również członkiem Towarzystwa Ekonomicznego Oddział w Krakowie, co pozwala mi na aktywne uczestnictwo w krajowej debacie ekonomicznej oraz nawiązywanie licznych kontaktów w środowisku naukowym. Działalność w Towarzystwie Ekonomicznym stanowi nie tylko platformę wymiany myśli i doświadczeń w dziedzinie ekonomii, ale również stwarza możliwości dalszej współpracy badawczej, zarówno na poziomie regionalnym, jak i ogólnopolskim.

Warto również podkreślić, że moją pracę badawczą rozpoczęłam pod koniec 2005 r. jako asystent naukowo-dydaktyczny w Instytucie Ekonomii, Socjologii i Filozofii Politechniki Krakowskiej (PK). Był to kluczowy okres, który pozwolił mi zdobyć cenne doświadczenia w zakresie interdyscyplinarnych badań, obejmujących nie tylko ekonomię, ale także nauki społeczne i filozofię. To szerokie podejście badawcze stało się fundamentem mojego dalszego rozwoju naukowego. Od roku akademickiego 2008/2009 pracuję na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, co znacząco wpłynęło na rozwój mojej ścieżki zawodowej. Możliwość pracy na dwóch różnych uczelniach przyczyniła się do poszerzenia moich relacji akademickich i badawczych, zarówno w kraju, jak i za granicą. Dzięki temu miałam okazję współpracować z wieloma ośrodkami naukowymi, co zaowocowało uczestnictwem w interdyscyplinarnych projektach oraz dalszym rozwojem zawodowym, umacniając moje zaangażowanie w działalność naukową i dydaktyczną.

4.2. Inna aktywność naukowa

Oprócz mojego wkładu do nauki w postaci publikacji naukowych, kolejnym aspektem mojej działalności jest aktywność recenzencka, która obejmuje zarówno artykuły naukowe, jak i prace

konferencyjne. Opracowałam recenzje artykułów publikowanych w międzynarodowych czasopismach naukowych oraz wydawnictwach takich jak Springer czy Elsevier (Futures; **IF: 3,0**), a także w krajowych czasopismach specjalistycznych. Moje recenzje były także wykorzystywane w ocenie prac zgłaszanych na międzynarodowe konferencje, co pozwoliło mi na bieżące śledzenie najnowszych trendów w dziedzinie gospodarki międzynarodowej, ekonomii oraz bezpieczeństwa. Szczegółowa charakterystyka znajduje się poniżej (tabela 7).

Tabela 7. Wykaz sporządzonych recenzji

Rok	Wykaz sporządzonych recenzji
2020	Recenzja artykułu dla <i>Research in World Economy</i> (ISSN: 1923-3981; E-ISSN: 1923-399X)
2021	Recenzja artykułu <i>Research in World Economy</i> (ISSN: 1923-3981; E-ISSN: 1923-399X)
	Recenzja artykułu dla <i>Research in World Economy</i> (ISSN: 1923-3981; E-ISSN: 1923-399X)
2021	Recenzje dwóch artykułów na Konferencję pn. <i>The Pandemic Shock and its Consequences for Business and the Economy 2021</i> organizowaną przez Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu
2021	Recenzja artykułu dla Futures, Wyd. Elsevier (ISSN: 0016-3287)
2021	Recenzja artykułu dla <i>European Spatial Research and Policy</i> (ISSN: 1231-1952)
2021	Recenzja artykułu dla <i>Ekonomia Międzynarodowa/International Economics</i> (Kwartalnik naukowy; ISSN: 2082-4440 e-ISSN: 2300-6005)
2021	Recenzja artykułu dla Qeios, ID: 2L9O6X, https://doi.org/10.32388/2L9O6X
2023	Recenzja artykułu dla czasopisma "Marketing i Rynek" PWE

Za istotne osiągnięcie świadczące o internacjonalizacji moich badań uważam także powierzenie mi funkcji współredaktora dwóch monografii, które zgromadziły wkład naukowców z różnych ośrodków badawczych, zarówno krajowych, jak i zagranicznych. Pierwsza z nich, zatytułowana „Od gospodarstwa domowego do gospodarki globalnej,” ukazała się nakładem Wydawnictwa UEK i stanowi kompleksową analizę procesów gospodarczych, od poziomu mikroekonomicznego po globalny. Druga monografia, dotycząca współczesnych wyzwań i perspektyw związanych z bezpieczeństwem w XXI wieku, została złożona do PWE.

Obie publikacje są wynikiem interdyscyplinarnych badań, które obejmują szeroki zakres zagadnień ekonomicznych, politycznych i społecznych.

Ponadto, znaczącym wyróżnieniem w mojej pracy naukowej jest członkostwo w redakcjach międzynarodowych czasopism naukowych. Od 2020 r. pełnię funkcję członka Komitetu Redakcyjnego czasopisma *Journal of World Economic Research* oraz czasopisma *Research in World Economy*. W ramach tych ról uczestniczę w procesie selekcji i oceny nadesłanych prac naukowych, dbając o wysoki poziom merytoryczny publikowanych treści oraz wspierając rozwój międzynarodowej współpracy naukowej. Członkostwo w tych prestiżowych komitetach redakcyjnych jest potwierdzeniem mojego zaangażowania w promowanie badań nad globalną gospodarką oraz ekonomicznymi aspektami międzynarodowych stosunków gospodarczych. W 2021 r. zostałam również członkiem Rady Redakcyjnej czasopisma *Economic Journal "Three Seas"*. Moje zaangażowanie w prace redakcyjne tych czasopism stanowi nie tylko ważny element mojej działalności naukowej, ale także przyczynia się do rozwoju międzynarodowej wymiany wiedzy i doświadczeń w zakresie najnowszych badań ekonomicznych.

Warto również zaznaczyć, że spośród ogólnej liczby moich artykułów jedynie dwa zostały opublikowane na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie: jeden w Zeszytach Naukowych UEK, a drugi w „Argumenta Oeconomica Cracoviensia”. Dywersyfikacja miejsc publikacji, a także współpraca z naukowcami z różnych ośrodków, zarówno w kraju, jak i za granicą, jest więc ważnym aspektem mojego dorobku naukowego.

4.3. Udział w konferencjach naukowych

Zarówno przed, jak i po uzyskaniu stopnia doktora, aktywnie uczestniczyłam w krajowych oraz międzynarodowych konferencjach i seminariach, podczas których miałam okazję prezentować wyniki swoich badań w formie referatów (łącznie 22 wystąpienia, w tym 15 po uzyskaniu stopnia doktora). Brałam m.in. czynny udział (z referatem) w "The 2nd Silk Road Economic Belt Cities International Forum" organizowanym przez Chongyang Institute for Financial Studies, Renmin University of China, Yiwu Muncipal People's Government, Ministry of Foreign Affairs of P.R.C. w Yiwu w Chinach. Uczestnictwo w tych wydarzeniach pozwoliło mi na wymianę myśli naukowej z uznanymi ekspertami oraz na nawiązanie wartościowych kontaktów badawczych. Regularnie brałam również udział w konferencjach organizowanych przez moją macierzystą uczelnię oraz inne instytucje akademickie, zarówno krajowe, jak i zagraniczne (m.in. w Szwecji, Chinach, Estonii czy Norwegii), co wzbogaciło

moje doświadczenia naukowe. Szczegółowe informacje dotyczące konferencji, na których występowałam z referatami w ostatnich kilku latach, zamieszczam w poniższej tabeli (8).

Tabela 8. Udział w konferencjach i seminariach naukowych w latach 2021 - 2024

Lp.	Konferencje i seminaria naukowe
1.	Konferencja pn. "Ekonomiczno-społeczne skutki pandemii Covid-19", organizator: Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, Instytut Ekonomii i Finansów, Katedrę Logistyki (Warszawa, 10.06.2021 r.). Referat samodzielny pt. <i>Wpływ pandemii Covid-19 na wymianę handlową UE-Chiny</i> .
2.	Konferencja pn. "The Pandemic Shock and its Consequences for Business and the Economy 2021", organizator: Wyższą Szkołę Bankową w Poznaniu (Poznań, 2.12.2021 r.). Referat samodzielny pt. <i>The impact of Covid-19 on EU-China trade patterns</i>
3.	XVIII Ogólnopolski Zjazd Ekonomistów, Konferencja pt. „Ekonomiczne wyzwania XXI wieku Polska – Unia Europejska – Świat”, organizator: Wydział Ekonomii, Finansów i Zarządzania Uniwersytetu Szczecińskiego, (Międzyzdroje, 6-8.06.2022 r.). Referat (współautor: D. Clowes) pt. <i>Udział Chin w potencjale gospodarczym platformy 16+1 - "Rozwój sytuacji przed globalną pandemią"</i> .
4.	Konferencja Międzynarodowa pt. <i>The 12th Asia-Pacific International Conference Towards the Indo-Pacific: new strategies and patterns of international cooperation and exchange</i> , organizator: Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu oraz Asia Pacific Research Centre (Wrocław, 15.11.2023 r.). Referat samodzielny pt. "Comparative Advantage and the Knowledge-Based Economy. Experiences from Polish-Chinese trade"
5.	Konferencja Międzynarodowa pn. 13th Asia-Pacific International Conference - Navigating Global Risks: The Role of Cooperation in the Indo-Pacific's Future (Lublin, 15.11.2024 r.). Referat samodzielny pt. Contemporary EU-China Trade Relations.
6.	XV Jubileuszowa Konferencja Naukowa MASEP 2024, (Łódź, 27-29.11.2024 r.). Referat samodzielny pt. „Determinanty wzrostu eksportu UE do Chin: analiza empiryczna.”

4.4. Projekty naukowo-badawcze

Od 2023 r. kieruję projektem badawczym realizowanym w ramach grantu wewnętrznego POTENCJAŁ zatytułowanym *Ekonomia i bezpieczeństwo. Wyzwania na XXI wiek* (badania prowadzone kolejno w ramach Katedry Ekonomii, a następnie Katedry Ekonomii

Stosowanej). Projekt ten koncentruje się na analizie współczesnych wyzwań gospodarczych oraz zagrożeń związanych z bezpieczeństwem ekonomicznym w skali globalnej. W szczególności skupiamy się na badaniu wpływu czynników takich jak globalizacja, zmiany geopolityczne czy kryzysy ekonomiczne na stabilność międzynarodową. Projekt ten pozwala na interdyscyplinarną analizę najistotniejszych zagadnień gospodarczych XXI wieku, a moja rola jako kierownika obejmuje zarówno realizację badań, nadzór merytoryczny, jak i koordynację zespołu badawczego.

W latach 2020-2022 byłam członkiem zespołu badawczego w ramach wcześniejszego grantu wewnętrznego POTENCJAŁ, realizowanego pod kierownictwem dr hab. Ewy Ślęzak-Belowskiej, prof. UEK. Badania prowadzone były w ramach Katedry Ekonomii. Projekt ten koncentrował się na analizie współczesnych wyzwań gospodarczych, kontynuując badania nad gospodarkami wobec globalnych zmian, takich jak kryzysy gospodarcze, zmiany na rynkach pracy oraz dynamiczne przekształcenia geopolityczne.

W latach poprzedzających, w okresie 2013-2019, brałam udział w serii projektów badawczych (7 projektów) realizowanych pod kierownictwem prof. dr hab. Bogumiły Szopy w ramach Badań Własnych UEK. Badania Realizowane były w ramach Katedry Ekonomii. Projekty te obejmowały szerokie spektrum zagadnień związanych z globalizacją i jej wpływem na gospodarki narodowe oraz gospodarstwa domowe. W ramach tych badań analizowano takie kwestie jak nierówności społeczne, transformacja polskiej gospodarki oraz zmieniające się struktury wydatków gospodarstw domowych w warunkach globalizacji.

W realizację czterech projektów badawczych byłam zaangażowana już przed uzyskaniem stopnia doktora. Projekty te były realizowane w latach 2009–2012 w ramach Badań Własnych UEK. Badania prowadzone były kolejno w ramach Katedry Ekonomii Gospodarstwa Domowego, a następnie Katedry Ekonomii. Projekty te dotyczyły szeroko pojętych kwestii społeczno-ekonomicznych, związanych m.in. z zamożnością, wykluczeniem społecznym, zmianami demograficznymi oraz globalizacją.

Udział w tych projektach badawczych umożliwił mi opracowanie i opublikowanie artykułów naukowych w językach polskim, angielskim oraz ukraińskim, co przyczyniło się do wzbogacenia dorobku naukowego w zakresie analiz globalnych procesów ekonomicznych. Wyniki prowadzonych badań były regularnie prezentowane zarówno na krajowych, jak i międzynarodowych konferencjach naukowych, co pozwoliło na ich szeroką dyskusję w gronie ekspertów oraz nawiązywanie współpracy z ośrodkami badawczymi z różnych krajów.

Istotnym aspektem mojej działalności naukowej, wykraczającej poza Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie, jest zaangażowanie w projekty opracowywane w innych ośrodkach

akademickich, a także współpraca przy projektach prowadzonych wspólnie z badaczami z różnych instytucji naukowych. Do szczególnie wartościowych inicjatyw w tym zakresie należą:

- Obecnie biorą udział w przygotowywaniu wniosku o grant w ramach Centre for Security Studies (we współpracy z różnymi instytutami badawczymi, w tym z Hayek Institute w Wiedniu oraz University of Alaska). Nasze badania mają skupiać się na wieloaspektowych wyzwaniach związanych z konfliktem na Ukrainie, obejmując analizę strategicznych motywacji Rosji, wsparcia ze strony państw autorytarnych oraz ukraińskiej zdolności do oporu. Kluczowym elementem będzie również badanie rosyjskiej gospodarki wojennej, skutków międzynarodowych sankcji oraz postępu technologii wojskowych, w tym zastosowania platform bezzałogowych w celach wywiadowczych. Projekt obejmuje także analizę reakcji międzynarodowej na konflikt, ze szczególnym uwzględnieniem roli NATO i możliwych scenariuszy dalszego rozwoju sytuacji.

- Brałam udział w przygotowaniu wniosku o grant z ramienia School of International Trade and Economics, Jiangxi University of Finance and Economics w Nanchang, w Chinach. Projekt nosił nazwę *Stability and Security of Central and Eastern Europe and its Importance for Belt and Road High-Quality Cooperation* i został złożony do Ministry of Science and Technology w Chinach. Wniosek ten został opracowany wspólnie z chińskimi badaczami i dotyczył stabilności oraz bezpieczeństwa Europy Środkowo-Wschodniej w kontekście współpracy w ramach inicjatywy Belt and Road (2023 r.) (zał. 7.2).

- Brałam udział w przygotowaniu wniosku do Norwegian Research Council o sfinansowanie projektu badawczego pt. *Driving forces and mechanisms in the EU's Common Foreign and Security Policy: Challenges beyond the EU's border, from the High North to the Mediterranean and to the east; management and coordination of soft power responses*. Wniosek został przygotowany wspólnie z badaczami z University of Agder (kierownik projektu: prof. Jokull Johannesson), Henley Business School, Uniwersytet Szczeciński oraz Ivan Franko Lviv National University of Lviv (2018 r.) (zał. 7.2).

- brałam udział w opracowaniu indywidualnego wniosku pt. *Analiza polsko-chińskich obrotów handlowych* w ramach konkursu Narodowego Centrum Nauki pn. MINIATURA (2018 r.).

5. Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę

5.1. Działalność w obszarze kształcenia i dydaktyki

Oprócz działalności naukowej, istotnym elementem mojej aktywności zawodowej jest zaangażowanie w proces kształcenia i dydaktykę akademicką. Już w trakcie mojej pracy jako asystentka w Instytucie Ekonomii, Socjologii i Filozofii PK prowadziłam zajęcia dydaktyczne (ćwiczenia) z różnych przedmiotów, takich jak: Podstawy Ekonomii, Ekonomia, Makroekonomia, Mikroekonomia, Bankowość oraz Rachunkowość, realizowane na różnych kierunkach studiów. Ponadto, miałam okazję poszerzyć swoje doświadczenie dydaktyczne poprzez prowadzenie zajęć w Wyższej Szkole Nauk Ekonomicznych i Społecznych w Kętach, gdzie realizowałam zajęcia z Podstaw Ekonomii oraz Podstaw Marketingu i Marketingu Międzynarodowego.

Rozwijając swoją działalność dydaktyczną na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, poza prowadzeniem ćwiczeń i wykładów z Ekonomii, Mikroekonomii i Makroekonomii, zaangażowałam się także w zajęcia z takich przedmiotów, jak Finanse Gospodarstw Domowych oraz Ekonomia Globalna. Opracowałam również koncepcję zajęć dla przedmiotów: Podstawy Ekonomii Bezpieczeństwa oraz Bezpieczeństwo Narodowe.

Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych, intensywnie angażowałam się w międzynarodową współpracę dydaktyczną, realizując regularne wyjazdy w ramach programu Erasmus+. Szczególne miejsce w tej współpracy zajmuje Uniwersytet Agder w Norwegii, z którym nawiązałam długotrwałą relację akademicką (zał. nr 7.4). To właśnie tam, podczas cyklicznych wyjazdów dydaktycznych, miałam możliwość rozwijania problematyki związanej z globalnymi wyzwaniami bezpieczeństwa oraz ekonomicznymi aspektami współczesnych konfliktów, co wzbogaciło zarówno mój dorobek naukowy, jak i doświadczenia dydaktyczne.

W 2016 r. po raz pierwszy prowadziłam zajęcia na tym Uniwersytecie, gdzie w języku angielskim omawiałam współczesne wyzwania dla globalnego bezpieczeństwa, z uwzględnieniem zmian geopolitycznych oraz roli kluczowych graczy międzynarodowych. Rok później, w 2017 r., kontynuowałam te zagadnienia, koncentrując się na rosnącym znaczeniu międzynarodowych sojuszy bezpieczeństwa oraz ich wpływie na kształtowanie polityki obronnej. W 2018 r. prowadziłam zajęcia dotyczące globalnych wydatków na obronę od czasów zakończenia zimnej wojny, analizując jednocześnie złożoność współczesnych konfliktów zbrojnych, obejmujących wojny konwencjonalne, cybernetyczne i hybrydowe. Duży nacisk kładąc na metody pomiaru potęgi państw oraz ich zdolności do projekcji siły,

ze szczególnym uwzględnieniem wydatków obronnych w Europie i bezpieczeństwa na wschodniej flance NATO. Zajęcia te obejmowały również analizę ekspansji militarnej Chin i jej długofalowych konsekwencji dla globalnego systemu bezpieczeństwa. Kolejne lata przyniosły dalszy rozwój tych zagadnień. W 2019 r. zajęcia dotyczyły zmian w wydatkach na obronę oraz czynników ekonomicznych kształtujących politykę bezpieczeństwa. W 2020 r. skupiłam się na globalizacji, omawiając inicjatywę BRI jako kluczowy element chińskiej strategii gospodarczej. W 2021 i 2022 r. prowadziłam zajęcia dotyczące ekonomicznego potencjału krajów Platformy 16+1 oraz roli Chin w ich rozwoju gospodarczym, analizując nie tylko aspekty ekonomiczne, ale również polityczne i strategiczne współpracy z Chinami. We wrześniu 2023 r. moje zajęcia poświęcone były analizie strategicznych sojuszy bezpieczeństwa, gdzie studenci badali zarówno historyczne, jak i współczesne przykłady współpracy obronnej między państwami. Ostatni, marcowy wyjazd w 2024 r., koncentrował się na projekcji chińskiej potęgi gospodarczej poprzez analizę BRI, handlu zagranicznego Chin z Europą oraz ocenie relacji handlowych między UE a Chinami w okresie post-pandemicznym. Każdy z wyjazdów na Uniwersytet Agder był dla mnie cennym doświadczeniem dydaktycznym i badawczym, które pozwoliło mi nie tylko poszerzyć swoją wiedzę, ale także przyczynić się do kształcenia studentów z różnych krajów w zakresie kluczowych zagadnień współczesnej ekonomii i bezpieczeństwa globalnego.

We wrześniu 2023 r. miałam również okazję brać udział w stażu dydaktycznym na Budapest Business School, w trakcie którego zapoznałam się z nowoczesnymi metodami dydaktycznymi stosowanymi na tej Uczelni. Wymiana doświadczeń z tamtejszą kadrą pozwoliła mi na rozwinięcie umiejętności w zakresie nowatorskich technik nauczania, które mogłam następnie zaimplementować w prowadzonych przeze mnie zajęciach na UEK. Staż ten poszerzył moje spojrzenie na dydaktykę, szczególnie w kontekście międzynarodowej współpracy akademickiej, oraz umożliwił wzbogacenie mojego warsztatu dydaktycznego.

Częścią mojej działalności w obszarze kształcenia i dydaktyki było prowadzenie seminariów dyplomowych na studiach licencjackich oraz magisterskich. Od roku akademickiego 2017/2018 pełniłam funkcję promotora 5 prac licencjackich oraz 18 prac magisterskich, a także uczestniczyłam w procesie recenzowania prac dyplomowych, co stanowiło mój wkład w rozwój studentów i ich przygotowanie do dalszej kariery zawodowej.

W swojej pracy dydaktycznej staram się zapewnić wysoki poziom merytoryczny oraz aktualność przekazywanych treści. Dzięki temu regularnie uzyskuję wysokie oceny w okresowej ewaluacji zajęć przez studentów. Zajęcia, które prowadzę, zostały również wysoko ocenione przez moich przełożonych, otrzymując bardzo dobre wyniki z hospitacji.

W obszarze kształcenia istotnym osiągnięciem jest pełnienie przeze mnie roli promotora pomocniczego w przewodzie doktorskim Pana mgr Jarosłwa Ołowskiego nt. *Uwarunkowania polskiego eksportu jabłek*. Przewód doktorski został wszczęty na posiedzeniu Rady Wydziału Finansów i Prawa w dniu 15 kwietnia 2019 r.

Moje osiągnięcia dydaktyczne wiążą się także z pracą w zespołach opracowujących programy kształcenia dla nowych specjalności. Efektem prac podejmowanych przez zespół, którego byłam członkiem, było pozytywne zaopiniowanie w dniu 20 maja 2024 r. przez członków Rady Instytutu Ekonomii projektu specjalności pn. *Ekonomia Bezpieczeństwa* na kierunku ekonomia (studia I stopnia). Jestem również członkiem Zespołu Programowo-Dydaktycznego ds. kierunku Ekonomia na kadencję 2024-2028. Dodatkowo – w latach 2013-2014 - brałam udział w tworzeniu nowej specjalności na ówczesnym Wydziale Finansów pn. *Zarządzanie Finansami Osobistymi*, w tym m.in. w pracach nad opracowaniem planu studiów oraz sylabusów do wybranych przedmiotów.

Mój wkład w działalność dydaktyczną wyraża się również poprzez aktywny udział w tworzeniu materiałów dydaktycznych. Efektem tych działań był podręcznik akademicki, który powstał dzięki współpracy z gronem ekspertów. W ramach tego projektu napisałam pięć samodzielnych rozdziałów oraz współtworzyłam jeden wraz z załącznikiem, co pozwoliło mi na wprowadzenie nowoczesnych i aktualnych treści, dostosowanych do potrzeb studentów. Moje zaangażowanie w opracowanie tych rozdziałów miało na celu nie tylko ułatwienie procesu nauczania, ale także wzbogacenie materiału o praktyczne aspekty i przykłady, które wspierają lepsze zrozumienie omawianych zagadnień (tabela 9).

Tabela 9. Wykaz rozdziałów w podręczniku

1. Choroś-Mrozowska, D. (2017). *Gospodarka otwarta i jej przejawy*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 52-64, ISBN 978-83-7252-748-6.
2. Choroś-Mrozowska, D. (2017). *Wymiana towarowa jako wyraz internacjonalizacji gospodarki*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 65-72, ISBN 978-83-7252-748-6.
3. Choroś-Mrozowska, D. (2017). *Międzynarodowy handel usługami*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 73-84, ISBN 978-83-7252-748-6.

4. Choroś-Mrozowska, D. (2017). *Międzynarodowe przepływy kapitału*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 85-98, ISBN 978-83-7252-748-6.
 5. Choroś-Mrozowska, D. (2017). *Transfer technologii między krajami*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 99-106, ISBN 978-83-7252-748-6.
 6. Choroś-Mrozowska, D. & Clowes, D. (2017). *Państwo w globalnej gospodarce*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 201-219, ISBN 978-83-7252-748-6.
 7. Choroś-Mrozowska, D. & Szopa, B. (2017). *Załącznik. Pięciokąt celów makroekonomicznych*, [w:], *Ekonomia globalna. Wybrane zagadnienia*, pod red. B. Szopy i A. Polloka, Wyd. UEK, Kraków, s. 201-219, ISBN 978-83-7252-748-6.
-

Oprócz współautorstwa tradycyjnych podręczników tworzę również nowoczesne, interaktywne materiały dydaktyczne oraz kursy e-learningowe do wybranych prowadzonych przeze mnie przedmiotów, które udostępniam na platformie cyfrowej UEK (e-uczelnia).

Swoje umiejętności dydaktyczne nieustannie rozwijam poprzez uczestnictwo w różnorodnych szkoleniach, warsztatach i konferencjach, które wzbogacają mój warsztat pracy oraz pozwalają na lepsze dostosowanie się do potrzeb studentów. W ramach mojej działalności dydaktycznej istotnym osiągnięciem było uzyskanie w 2021 roku Certyfikatu Tutora I Stopnia, po ukończeniu specjalistycznego kursu realizowanego w ramach programu POWER. Kurs ten, prowadzony przez *Centrum Rozwoju Profesjonalny Tutoring*, miał na celu rozwijanie umiejętności w zakresie tutoring, co pozwala na indywidualne wspieranie studentów w procesie kształcenia. Dzięki zdobytemu certyfikatowi mogę skuteczniej wspierać rozwój kompetencji studentów, dopasowując metody nauczania do ich indywidualnych potrzeb i możliwości, co znacząco podnosi jakość prowadzonych przeze mnie zajęć.

Stale doskonalę swoje umiejętności także w zakresie sztuki dydaktyki akademickiej. Brałam udział w warsztatach takich jak „Kreda czy komputer?” (2009 r.) oraz licznych warsztatach organizowanych przez Stowarzyszenie Adiunktów i Wykładowców UEK, które obejmowały tematy związane z nowoczesnymi metodami nauczania. Szczególnie cenne było uczestnictwo w XXII Warsztatach Dydaktycznych, gdzie poruszano kwestie uniwersyteckiego kodeksu wartości oraz dobrych obyczajów akademickich (2013 r.). Dodatkowo brałam udział w VIII Ogólnopolskim Kongresie Tutoringu (2021 r.) oraz licznych webinarach, takich jak „Jak

znaleźć złoty środek? Czyli wspólne cele wykładowcy i studenta” (2022 r.), które pozwoliły mi pogłębić wiedzę z zakresu nowoczesnych metod wspierania studentów (Zał. 7.4).

W trosce o dostosowanie moich zajęć do potrzeb osób z niepełnosprawnościami uczestniczyłam w szeregu szkoleń dotyczących pracy z osobami o szczególnych potrzebach edukacyjnych, m.in. szkoleniu z zakresu wykorzystania technologii wspierających w pracy ze studentami z niepełnosprawnościami, organizowanym przez Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie w ramach projektu POWER „UEK dostępny dla wszystkich” (2021 r.), oraz szkoleniu „Kultura Głuchych” (2023 r.). Brałam również udział w szkoleniu dotyczącym pracy ze studentami ze spektrum autyzmu (2023 r.) oraz w cyklu szkoleń dotyczących studentów chorujących psychicznie, które odbywały się na UEK w latach 2011–2016 (Zał. 7.4).

Znaczącą rolę w moim rozwoju zawodowym odgrywa również wykorzystanie nowoczesnych technologii w dydaktyce. Regularnie uczestniczę w szkoleniach i webinarach organizowanych przez Centrum e-Learningu UEK, takich jak „Zdalna sesja egzaminacyjna”, „Zoom dla początkujących i średniozaawansowanych”, „Praca grupowa w Moodle” oraz „Ćwiczenia interaktywne H5P”. Dzięki tym inicjatywom mogę efektywnie prowadzić zajęcia w formule online, wykorzystując nowoczesne narzędzia e-learningowe.

Uczestnictwo w tych szkoleniach i warsztatach pozwala mi stale podnosić jakość prowadzonych przeze mnie zajęć oraz lepiej dostosowywać metody nauczania do zmieniających się potrzeb studentów, w tym tych ze szczególnymi wymaganiami. Dzięki zdobytej wiedzy i umiejętnościom mogę zapewnić studentom wsparcie na wysokim poziomie, jednocześnie wzbogacając ich proces kształcenia o nowoczesne i efektywne metody dydaktyczne.

5.2. Działalność organizacyjna

Od początku mojej pracy zawodowej aktywnie angażowałam się w działania organizacyjne, najpierw na Politechnice Krakowskiej, a następnie na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie.

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora nauk ekonomicznych brałam udział w różnych inicjatywach organizacyjnych, które pozwoliły mi zdobyć cenne doświadczenie w zakresie zarządzania i organizacji pracy na uczelni. Moje zadania obejmowały między innymi udział w pracach związanych z planowaniem i koordynacją wydarzeń akademickich, typu:

- Międzynarodowa Konferencja Naukowa, nt. *Ekonomia: aspekty konkurencji na rynku w procesie globalizacji* organizator: Instytut Ekonomii, Socjologii i Filozofii PK, która odbywała się w Krakowie - udział w przygotowaniu i obsłudze konferencji (2006 r.).

- Międzynarodowa Konferencja pt. *Best Practices and Model Higher Education Program of Europe and Americas* organizator: Biuro Współpracy Międzynarodowej PK- udział w przygotowaniu i obsłudze konferencji (2006 r.).
- Międzynarodowa Konferencja pt. *Pierwsze kroki na rynku pracy*, organizator: Biuro Karier i Instytut Ekonomii, Socjologii i Filozofii PK – pomoc w obsłudze konferencji (200r.).

Od 2014 r. pełnię również funkcję Katedralnego Pełnomocnika ds. Osób z Niepełnosprawnościami na UEK, aktywnie angażując się w działania mające na celu poprawę dostępności kształcenia dla studentów z niepełnosprawnościami. W ramach tej roli jestem w stałym kontakcie z Biurem ds. Osób z Niepełnosprawnościami (BON), z którym współpracuję w zakresie wsparcia studentów. Regularnie uczestniczę w wydarzeniach oraz szkoleniach organizowanych przez BON, co pozwala mi na bieżąco poszerzać swoją wiedzę i umiejętności w zakresie pomocy osobom z różnymi rodzajami niepełnosprawności. W ramach mojej działalności podejmuję też szereg inicjatyw, takich jak dostosowanie materiałów dydaktycznych, testów oraz kolokwiiów do potrzeb studentów z dysfunkcjami wzroku, a także organizacja dodatkowych konsultacji na indywidualnie ustalonych warunkach. Współpracuję również z innymi pracownikami Katedry, wspierając ich w dostosowywaniu procesów dydaktycznych do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami. Efektem tych działań było uzyskanie przez Katedrę Ekonomii wyróżnienia w II edycji certyfikacji pn. „Katedra Przyjazna Osobom z Niepełnosprawnością” w 2014 r., co udało się powtórzyć w kolejnych latach (2016 - 2018). Potwierdza to moje stałe zaangażowanie w poprawę warunków kształcenia dla studentów z niepełnosprawnościami. W 2023 r. nasza Katedra uzyskała Certyfikat Katedry Przyjaznej Osobom z Niepełnosprawnościami na lata 2023 - 2026, co stanowi dowód na to, że podejmowane działania organizacyjne oraz dostosowania dydaktyczne mają realny wpływ na podnoszenie standardów dostępności kształcenia.

Moje działania na tym polu nie tylko wspierają studentów w procesie nauczania, ale także przyczyniają się do budowania uczelni jako środowiska otwartego i przyjaznego osobom z różnymi potrzebami.

Od roku akademickiego 2018/2019 pełniłam funkcję opiekuna organizacyjnego studiów podyplomowych "Rachunkowość i podatki dla zawodów prawniczych". W ramach moich obowiązków byłam odpowiedzialna za koordynację administracyjną, rekrutację uczestników, komunikację z wykładowcami oraz nadzorowanie organizacji zajęć, co obejmowało harmonogramy, logistykę oraz zapewnienie odpowiednich warunków do realizacji zajęć dydaktycznych. Moje działania wspierały płynny przebieg studiów oraz zapewniały uczestnikom wysoki standard edukacji. Od października 2021 r., na mocy decyzji Prorektora

ds. Projektów i Współpracy, zostałam powołana na stanowisko Dyrektora Studiów Podyplomowych na tym samym kierunku. W tej roli moje obowiązki zostały rozszerzone o zarządzanie całym programem, co obejmowało odpowiedzialność za kształtowanie programu nauczania, nadzór nad kadrami dydaktycznymi oraz bieżące monitorowanie jakości kształcenia. Moja funkcja obejmowała również utrzymywanie relacji z partnerami zewnętrznymi oraz dbanie o rozwój kierunku w kontekście zmieniających się wymogów prawnych i oczekiwań uczestników. Funkcję tę mam pełnić do sierpnia 2025 r.

W latach 2018/19 do 2022/23 oraz obecnie (rok akademicki 2024/2025) pełnię także – w ramach Katedry - funkcję opiekuna studenckich praktyk zawodowych. Moja rola polega na nadzorze nad procesem realizacji praktyk przez studentów, zapewniając zgodność z wymaganiami programowymi oraz wsparcie merytoryczne. Do moich głównych obowiązków należy weryfikowanie i zatwierdzanie miejsc oraz programów praktyk, monitorowanie ich przebiegu, a także rozliczanie studentów po zakończeniu praktyk. Zadania te mają na celu zapewnienie, że studenci zdobywają wartościowe doświadczenia zawodowe, które wspierają ich rozwój zgodnie z celami edukacyjnymi Uczelni.

Miałam również zaszczyt pracować w organach kolegialnych uczelni, w tym jako członek Rady Wydziału Finansów i Prawa UEK w latach 2016 - 2019. W tym czasie aktywnie uczestniczyłam też w pracach Wydziałowej Komisji ds. Rozwoju Kadry Naukowo-Dydaktycznej, gdzie moje działania koncentrowały się na wspieraniu rozwoju naukowego i dydaktycznego pracowników. W 2020 r. (do 2023 r.) zostałam również wybrana na członka Rady Instytutu Ekonomii, co umożliwiło mi aktywny udział w procesie podejmowania decyzji dotyczących strategii rozwoju oraz bieżącego funkcjonowania Instytutu. W tym samym okresie kontynuowałam swoją działalność jako członek Komisji ds. Rozwoju Kadry Naukowo-Dydaktycznej Instytutu Ekonomii, wspierając rozwój kariery akademickiej i podnoszenie kompetencji pracowników naukowych. Dodatkowo, w 2020 r. zostałam członkiem Zespołu ds. Rozwoju Kadr w Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa (na kadencję 2020 - 2024). W 2021 r. byłam również Członkiem Komisji ds. Oceny Nauczycieli Akademickich zatrudnionych w Kolegium Ekonomii, Finansów i Prawa co umożliwiło mi współpracę nad kształtowaniem strategii rozwoju kadry dydaktycznej i naukowej na mojej macierzystej Uczelni.

W ramach mojej pracy na uczelni angażowałam się również w organizację konferencji i seminariów naukowych. Wśród nich szczególnie istotne były takie wydarzenia jak konferencja z okazji 10-lecia Katedry Ekonomii, pt. *Perspektywy polskiego systemu emerytalnego: katastrofa lub reforma. Podejście makroekonomiczne* (5.06.2018 r.), wykład

prof. Edwarda Altmana pt. *50 years of Z scores: what have we learned and where are we in the global credit cycle*, współorganizowany przez Katedrę Ekonomii, Wydział Finansów i Prawa oraz Fischer Black Institute, a także seminarium nt. *Odbudowa Ukrainy po skutkach wojny oraz potencjalne korzyści z Trójstronnego Sojuszu: Londyn – Warszawa - Kijów* (21.05.2022 r.) współorganizowane przez UEK oraz Międzynarodowy Instytut Zarządzania w Kijowie.

Jednym z najważniejszych osiągnięć organizacyjnych w mojej pracy zawodowej był udział w powołaniu na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie Centre for Security Studies. Utworzenie tej jednostki pozakolegialnej zostało oficjalnie zatwierdzone uchwałą Senatu z dnia 18 grudnia 2023 r. Po latach intensywnej pracy nad nawiązywaniem współpracy z ośrodkami badawczymi oraz opracowywaniem projektu jednostki, CSS powstało jako interdyscyplinarne centrum badawcze zajmujące się analizą aktualnych i przyszłych zagrożeń wpływających na stabilność i bezpieczeństwo regionu EŚW. W uznaniu mojego zaangażowania i wkładu, w dniu 17 czerwca 2024 r. zostałam powołana przez Rektora UEK na stanowisko zastępcy kierownika CSS, z kadencją trwającą do 31 sierpnia 2028 r. Moje obowiązki obejmują m.in. budowanie relacji badawczych z instytucjami w Chinach i Europie Wschodniej, prowadzenie badań dotyczących gospodarki tych regionów oraz wsparcie w opracowywaniu projektów badawczych i pozyskiwaniu finansowania. Zaangażowanie w utworzenie CSS i pełnienie funkcji zastępcy kierownika tej jednostki stanowi jedno z kluczowych osiągnięć w mojej pracy organizacyjnej na uczelni, z uwagi na strategiczny charakter działań badawczych oraz międzynarodowy wymiar współpracy, które Centrum będzie realizować.

5.3. Popularyzacja nauki i współpraca z otoczeniem gospodarczym

Oprócz działalności naukowej, dydaktycznej i organizacyjnej, angażowałam się również w popularyzację nauki. Poza wspomnianymi wcześniej publikacjami, udziałem w seminariach, debatach oraz konferencjach, w ramach tej działalności podejmowałam inicjatywy mające na celu upowszechnienie wiedzy ekonomicznej w szerszym kręgu odbiorców, wykraczając poza środowisko akademickie. Moje działania popularyzatorskie obejmowały nie tylko publikacje skierowane do specjalistów, ale także inne, których celem było przybliżenie istoty zjawisk ekonomicznych i ich znaczenia w codziennym funkcjonowaniu społeczeństwa. Inicjatywy te miały na celu nie tylko wyjaśnienie skomplikowanych zagadnień ekonomicznych, ale również ukazanie ich wpływu na globalne procesy gospodarcze. Wśród moich działań popularyzatorskich można wymienić:

1. Publikacja pt. *Nauczanie ekonomii w politechnikach* w Biuletynie PTE nr 5/2006. Artykuł miał na celu zaprezentowanie roli nauczania ekonomii na uczelniach technicznych, gdzie zagadnienia gospodarcze odgrywają istotną rolę w kształtowaniu przyszłych inżynierów

i specjalistów technicznych. Skupiłam się w nim na tym, jak ekonomia wpływa na procesy innowacyjne i technologiczne, stanowiąc ważny element rozwoju współczesnej gospodarki.

2. Artykuł we współautorstwie z M. Michorowskim pt. *Katedra Ekonomii świętuje jubileusz dziesięciolecia* opublikowany w Kurierze UEK, Nr 2 (78) październik - listopad 2018 r. (ISSN 1689-7757). Tekst ten miał charakter popularyzatorski i przybliżał szerokiej społeczności akademickiej oraz czytelnikom spoza uczelni historię i osiągnięcia Katedry Ekonomii w dziesięcioleciu jej działalności. Opisaliliśmy w nim kluczowe inicjatywy naukowe oraz dydaktyczne realizowane w ramach Katedry, ukazując wpływ prowadzonych badań na rozwój ekonomii jako dziedziny wiedzy.

3. Laudacja z okazji jubileuszu Pani Profesor Bogumiły Szopy, opublikowana w 2021 r. w monografii pt. *Od gospodarstwa domowego do gospodarki globalnej*, pod red. E. Ślęzak, D. Choroś-Mrozowskiej i M. Michorowskiego, wydanej przez Wyd. UEK. Laudacja ta miała na celu ukazanie dorobku naukowego i dydaktycznego Pani Profesor, jednocześnie popularyzując jej osiągnięcia i wkład w rozwój polskiej myśli ekonomicznej na przestrzeni lat.

4. Wywiad udzielony portalowi o2.pl na temat roli Chin w światowej polityce i ekonomii, który ukazał się 24 lipca 2022 roku pod tytułem *Świat w pułapce Tukidydesa? Oto co robią Chiny. Jedno z największych wyzwań UE*. Wywiad ten dotyczył kluczowych wyzwań, przed którymi stoi UE w kontekście rosnącej roli Chin na arenie międzynarodowej. Przybliżyłam w nim mechanizmy gospodarcze i polityczne, które kształtują relacje między Chinami a UE, a także potencjalne scenariusze ich dalszego rozwoju (zał. 7.6).

W ramach mojej aktywności poza UEK angażuję się również w działania związane z popularyzacją nauki oraz współpracą z otoczeniem gospodarczym i społecznym. Od 2022 r. pełnię m.in. funkcję członka Komisji Rewizyjnej *Fundacji Inicjatyw dla Nowej Edukacji (FINE)* z siedzibą w Krakowie. Fundacja ta, zajmująca się wspieraniem i rozwijaniem innowacyjnych inicjatyw edukacyjnych, działa na styku nauki, edukacji i gospodarki. Moje zaangażowanie w jej prace pozwala mi na wsparcie działań Fundacji, w tym na bieżącą weryfikację jej działalności oraz ocenę projektów, które mają na celu modernizację systemu edukacji, tak aby lepiej odpowiadał współczesnym potrzebom rynku pracy i wyzwaniom globalnej gospodarki.

Od 2015 r. współpracuję również z Narodowym Bankiem Polskim, Oddział Okręgowy w Krakowie, aktywnie angażując się w działalność edukacyjną Krakowskiego Salonu Ekonomicznego. W ramach tej współpracy uczestniczyłam w organizacji i realizacji cyklicznych konferencji naukowych, w których brali udział uznani eksperci z dziedziny ekonomii, gospodarki, numizmatyki i bankowości. Ponadto brałam udział w działaniach

edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży, mających na celu przybliżenie zasad funkcjonowania NBP oraz szeroko pojętej wiedzy ekonomicznej. Mój wkład merytoryczny wspierał realizację celów edukacyjnych NBP, promując edukację ekonomiczną w regionie.

Poprzez te i inne działania staram się aktywnie przyczyniać do popularyzacji wiedzy ekonomicznej, ukazując jej praktyczne zastosowanie oraz wpływ na kształtowanie współczesnych procesów gospodarczych i politycznych.

6. Nagrody i odznaczenia

Jeszcze przed uzyskaniem stopnia doktora zostałam wyróżniona w konkursie pn. *Młode Orły Ekonomii*, za najlepszą prezentację artykułu na IV Konferencji Naukowej pt. „Ekonomiści o współczesnych problemach gospodarczych” organizowanej przez Zakład Nauk Ekonomicznych Politechniki Poznańskiej oraz Poznański Oddział PTE (wrzesień, 2007 r.). To wyróżnienie było dla mnie szczególnie ważne na początku mojej pracy akademickiej, stanowiąc istotny impuls do dalszego rozwoju naukowego.

W trakcie mojej pracy akademickiej zostałam wyróżniona łącznie ośmioma nagrodami Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie za osiągnięcia w pracy badawczej, organizacyjnej i dydaktycznej. Spośród tych nagród pięć dotyczyło pracy badawczej, co stanowi dla mnie ważne uznanie mojego wkładu w rozwój nauk ekonomicznych. Pozostałe trzy nagrody są wyrazem docenienia mojego zaangażowania w organizację oraz dydaktykę, co motywuje mnie do dalszego doskonalenia w tych obszarach (tabela 10).

Tabela 10. Nagrody Rektora

Rok przyznania	Rodzaj nagrody
2013	Zespołowa, drugiego stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 2012 r.
2014	Indywidualna, trzeciego stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 2013 r.
2017	Zespołowa, pierwszego stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 2016 r.
2018	Zespołowa, pierwszego stopnia za osiągnięcia w dziedzinie dydaktycznej w 2017 r.
2019	Zespołowa, pierwszego stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 2018 r.
2019	Indywidualna, trzeciego stopnia za osiągnięcia organizacyjne w 2018 r.
2021	Indywidualna, drugiego stopnia za osiągnięcia w dziedzinie naukowej w 2020 r.
2024	Indywidualna, trzeciego stopnia za osiągnięcia organizacyjne w 2023 r.

Dodatkowo, w 2016 r. zostałam uhonorowana Brązowym Medalem za Długoletnią Służbę, który stanowił dla mnie szczególne wyróżnienie, doceniające moje wieloletnie zaangażowanie na rzecz uczelni i społeczności akademickiej.

7. Bibliografia

- Anderson, J. & van Wincoop, E. (2003). Gravity with gravitas: A solution to the border puzzle. *American Economic Review*, 93(1), 170–192. <http://www.jstor.org/stable/3132167>
- Cieślak, A., Michałek, J.J. & Mycielski, J. (2009). Prognoza skutków handlowych przystąpienia do Europejskiej Unii Monetarnej dla Polski przy użyciu uogólnionego modelu grawitacyjnego. *Bank i Kredyt*, 40(1), 69–88.
- Czarny, E. & Folfas, P. (2011). Modele grawitacji jako narzędzie analityczne w ekonomii międzynarodowej. W Z.E. Zieliński (red.), *Rola informatyki w naukach ekonomicznych i społecznych. Innowacje i implikacje interdyscyplinarne* (s. 146–156). Wyższa Szkoła Handlowa im. Bolesława Markowskiego w Kielcach.
- Czarny, E. & Śledziewska, K. (2012). *Międzynarodowa współpraca gospodarcza w warunkach kryzysu*. PWE.
- Eaton, J. & Kortum, S. (2002). Technology, geography and trade. *Econometrica*, 70(5), 1741–1779. <https://doi.org/10.1111/1468-0262.00352>
- Egger, P.H. (2000). *On the Problem of Endogenous Unobserved Effects in the Estimation of Gravity Models*. (WIFO Working Papers No. 132). Austrian Institute of Economic Research. https://www.econstor.eu/bitstream/10419/128683/1/wp_132.pdf
- Frankel, J.A. (1997). *Regional Trading Blocks in the World Economic System*. Institute for International Economics.
- Hausman, J.A. & Taylor, W.E. (1981). Panel data and unobservable individual effect. *Econometrica*, 49(6), 1377–1398. <https://doi.org/10.2307/1911406>
- Klimczak, Ł. (2014). The gravity model as a tool for the international trade analysis – a case study of the Western Balkans. In M. Papież & S. Śmiech (Eds.), *Proceedings of the 8th Professor Aleksander Zelias International Conference on Modelling and Forecasting of Socio-Economic Phenomena* (pp. 67–76). Foundation of the Cracow University of Economics.
- Kuciński, K. (pod red.). (2010). *Metodologia nauk ekonomicznych. Dylematy i wyzwania*. Difin.
- McCallum, J. (1995). National borders matter: Canada–U.S. regional trade patterns. *The American Economic Review*, 85(3), 615–623. <http://www.jstor.org/stable/2118191>
- Molendowski, E. & Klimczak, Ł. (2016). Procesy liberalizacji handlu państw Bałkanów Zachodnich a zmiany w jego strukturze produktowej. *Ekonomia XXI Wieku*, 3(11), 71–85. <https://doi.org/10.15611/e21.2016.3.06>
- Mun, T. (1621). *A Discourse of Trade, from England unto the East Indies*, przedruk: Facsimile Text Society, Series V: Economics, vol. 1 (1930)
- Rose, A.K. (2000). One money, one market: Estimating the effect of common currencies on trade. *Economic Policy*, 15(30), 9–45. <https://doi.org/10.1111/1468-0327.00056>
- Saba, I. & Shahid, A. (2022). Static and dynamic RCA analysis of India and China in world economy. *International Studies of Economics*, 17(2), 228–260. <https://doi.org/10.1002/ise3.18>
- Szczepaniak, I. (2018). Comparative advantages in Polish export to the European Union – food products vs selected groups of non-food products. *Oeconomia Copernicana*, 9(2), 287–308. <https://doi.org/10.24136/oc.2018.015>
- Yotov, Y.V., Piermartini, R., Monteiro, J.-A. & Larch, M. (2016). *An Advanced Guide to Trade Policy Analysis*. WTO, UNCTAD. https://www.wto.org/english/res_e/booksp_e/advancedwtounctad2016_e.pdf
- Yu, R., Cai, J. & Leung, P. (2009). The normalized revealed comparative advantage index. *Annals of Regional Science*, 43(1), 267–282. <https://doi.org/10.1007/s00168-008-0213-3>
- Zhang, D. & Sun, Z. (2022). Comparative advantage of agricultural trade in countries along the Belt and Road and China and its dynamic evolution characteristics. *Foods*, 11(21), 1–23. <https://doi.org/10.3390/foods11213401>

Aneks nr 1. Wykaz sekcji towarowych

Sekcja	Wykaz towarowy
I	zwierzęta żywe i produkty odzwierzęce
II	produkty roślinne
III	tłuszcze, oleje i woski zwierzęce lub roślinne
IV	artykuły spożywcze i napoje; tytoń
V	produkty mineralne
VI	produkty przemysłu chemicznego i przemysłów pokrewnych
VII	tworzywa sztuczne i artykuły z nich; kauczuk i artykuły z kauczuku
VIII	skóry i skórki i artykuły z nich
IX	drewno i artykuły z drewna; węgiel drzewny; korek i artykuły z korka; wyroby ze słomy
X	masa włóknista z drewna i celulozy; papier lub tektura oraz artykuły z nich
XI	materiały i artykuły włókiennicze
XII	obuwie, nakrycia głowy, parasole itp.
XIII	artykuły z kamienia, gipsu, cementu, azbestu, miki i podobnych materiałów; wyroby ceramiczne; szkło i wyroby ze szkła
XIV	perły, kamienie szlachetne lub półszlachetne, metale szlachetne, sztuczna biżuteria; monety
XV	metale nieszlachetne i artykuły z nich
XVI	maszyny i urządzenia mechaniczne; sprzęt elektryczny; ich części
XVII	pojazdy, statki powietrzne, jednostki pływające oraz współdziałające urządzenia transportowe
XVIII	przrządy i aparatura, optyczne, fotograficzne, kinematograficzne, pomiarowe, kontrolne, precyzyjne, medyczne lub chirurgiczne; zegary i zegarki; instrumenty muzyczne; ich części i akcesoria
XIX	broń i amunicja
XX	artykuły przemysłowe różne
XXI	dzieła sztuki, przedmioty kolekcjonerskie i antyki